EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 6.12.2024
COM(2024) 571 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

SEDMO POROČILO NA PODLAGI MEHANIZMA ZA ZADRŽANJE IZVZETJA IZ VIZUMSKE OBVEZNOSTI

Kazalo

UVOD **2**

I. SOSEDSTVO EU **6**

1. DRŽAVE, KI SO IZ VIZUMSKE OBVEZNOSTI IZVZETE MANJ KOT SEDEM LET **6**

GRUZIJA **6**

UKRAJINA **13**

KOSOVO* **19**

2. DRŽAVE, KI SO IZ VIZUMSKE OBVEZNOSTI IZVZETE VEČ KOT SEDEM LET **25**

ALBANIJA **25**

BOSNA IN HERCEGOVINA **29**

REPUBLIKA MOLDAVIJA **32**

ČRNA GORA **35**

SEVERNA MAKEDONIJA **39**

SRBIJA **42**

II. VZHODNOKARIBSKE DRŽAVE **45**

III. LATINSKA AMERIKA **48**

ZAKLJUČEK **53**

* *To poimenovanje ne posega v stališča o statusu ter je v skladu z RVSZN 1244/1999 in mnenjem Meddržavnega sodišča o razglasitvi neodvisnosti Kosova.*

UVOD

Liberalizacija vizumskega režima je pomemben del nabora orodij EU za sodelovanje s tretjimi državami na področju migracij, varnosti in pravosodja. Spodbuja mobilnost in stike med ljudmi. Spodbuja lahko tudi potovalni in turistični sektor ter kulturne in akademske izmenjave. Poleg tega lahko spodbuja še diplomatske odnose in mednarodno sodelovanje, kar v najboljšem primeru vodi k večjemu političnemu sodelovanju na različnih področjih, in sicer od trgovinskega in gospodarskega sodelovanja do varnosti, inovacij in tehnologije.

Hkrati pa je Komisija pri spremljanju brezvizumskih režimov EU ugotovila, da **lahko potovanja brez vizumov povzročijo tudi velike migracijske in varnostne izzive, ki jih je treba obravnavati.** To poročilo še naprej namenja posebno pozornost usklajevanju vizumske politike, shemam državljanstva za vlagatelje, sodelovanju na področju ponovnega sprejema in neutemeljenim prošnjam za azil. Glavni namen izvzetja iz vizumske obveznosti, ki ga je EU odobrila tretjim državam, je olajšati potovanja z omogočanjem brezvizumskega vstopa in kratkoročnega bivanja na schengenskem območju za največ 90 dni v katerem koli 180-dnevnem obdobju. Osebam, ki pomenijo varnostno tveganje za EU in njene države članice, ne bi smelo biti dovoljeno potovati na schengensko območje brez vizumov, osebe, ki zaprosijo za mednarodno zaščito ali se želijo nastaniti v EU za daljši čas, pa bi morale uporabiti ustrezne sheme in poti.

Komisija je oktobra 2023 predlagala **revizijo mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti**[1], po kateri bi bili izzivi, povezani z brezvizumski režimi, in morebitne zlorabe potovanj brez vizumov bolje obravnavani, kar bi olajšalo sprožitev mehanizma in povečalo njegov odvračilni učinek. Komisija poziva Evropski parlament in Svet, naj hitro zaključita pogajanja o predlogu in zagotovita njegovo sprejetje.

Obseg poročila – nov strateški in globalni pristop

Za dobro delovanje vizumske politike EU in splošno varnost schengenskega območja je ključno, da Komisija stalno spremlja brezvizumske režime EU. Člen 8(4) Uredbe (EU) 2018/1806 (v nadaljnjem besedilu: uredba o vizumih)[2] določa, da mora Komisija zagotoviti ustrezno spremljanje stalnega izpolnjevanja zahtev za izvzetje iz vizumske obveznosti s strani držav, katerih državljani so vstop v schengensko območje brez vizuma pridobili po uspešni sklenitvi dialoga o liberalizaciji vizumskega režima, in redno poročati Evropskemu parlamentu in Svetu. Zato je Komisija **od leta 2017 sprejela šest poročil na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti**[3], ki zajemajo **iz vizumske obveznosti izvzete partnerice na Zahodnem Balkanu** (Albanijo, Bosno in Hercegovino, Črno goro, Severno Makedonijo in Srbijo) **in v regiji vzhodnega partnerstva** (Gruzijo, Republiko Moldavijo – v nadaljnjem besedilu: Moldavija – in Ukrajino).

---

1 Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) 2018/1806 glede spremembe mehanizma zadržanja (COM(2023) 642 final).

2 Uredba (EU) 2018/1806 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. novembra 2018 o seznamu tretjih držav, katerih državljani morajo pri prehodu zunanjih meja imeti vizume, in držav, katerih državljani so izvzeti iz te obveznosti (UL L 303, 28.11.2018, str. 39).

3 COM(2017) 815 final (prvo poročilo), COM(2018) 856 final (drugo poročilo), COM(2020) 325 final (tretje poročilo), COM(2021) 602 final (četrto poročilo) in COM(2022) 715 final/2 (peto poročilo), COM(2023) 730 final (šesto poročilo).

V šestem poročilu, ki je sledilo sporočilu iz maja 2023[4], je bil uporabljen širši pristop, da bi zagotovili **celovitejše in bolj strateško spremljanje in poročanje ter s tem presegli sosedstvo EU in zajeli vse tretje države, ki so izvzete iz vizumske obveznosti in kjer se soočajo s posebnimi izzivi**, ki bi lahko privedli do sprožitve mehanizma zadržanja, če ne bodo obravnavani. Komisija je zato prvič razširila geografsko področje uporabe in poročala tudi o **šestih tretjih državah, ki so izvzete iz vizumske obveznosti in izvajajo sheme državljanstva za vlagatelje**, in sicer Antigva in Barbuda, Dominika, Grenada, Sveti Krištof in Nevis, Sveta Lucija in Vanuatu[5].

Sosedstvo EU

V skladu s členom 8(4) uredbe o vizumih je tudi v to sedmo poročilo vključena celovita ocena stalnega izpolnjevanja zahtev za liberalizacijo vizumskega režima s strani **Gruzije** in **Ukrajine**, saj sta dialoge o liberalizaciji vizumskega režima sklenili pred manj kot sedmimi leti. Poleg tega je bila po uspešnem zaključku dialoga med EU in Kosovom o liberalizaciji vizumskega režima ter uporabi izvzetja Kosova iz vizumske obveznosti od 1. januarja 2024[6] v to poročilo vključena tudi prva v prihodnost usmerjena analiza stalnega izpolnjevanja zahtev za liberalizacijo vizumskega režima s strani **Kosova**.

Kar zadeva države, ki so dialog o liberalizaciji vizumskega režima sklenile pred več kot sedmimi leti[7] (**Albanija, Bosna in Hercegovina, Črna gora, Moldavija, Severna Makedonija** in **Srbija**), se v poročilu še naprej poudarjajo specifični izzivi, ki so posledica potovanj brez vizumov in/ali za EU predstavljajo posebno tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje, kot so usklajevanje vizumske politike, sheme državljanstva za vlagatelje, sodelovanje pri ponovnem sprejemu ali neutemeljene prošnje za azil.

Vprašanja v zvezi z merili, obravnavanimi v okviru sklenjenih dialogov o liberalizaciji vizumskega režima, se za vse partnerice širitve ocenjujejo v okviru procesa širitve, in sicer v okviru poglavja 23 (sodstvo in temeljne pravice) ter poglavja 24 (pravica, svoboda in varnost), o njih pa se podrobno poroča v letnih poročilih Komisije o širitvi. Od leta 2024 so v poročilo Komisije o stanju pravne države zajete tudi štiri države širitve (Albanija, Črna gora, Severna Makedonija in Srbija).

Partnerice z Zahodnega Balkana so se v okviru svojega programa reform iz načrta za rast za Zahodni Balkan zavezale, da bodo izvedle reforme v zvezi s „temeljnimi prvinami“ pristopnega procesa, ki vključujejo konkretne zaveze glede boja proti organiziranemu kriminalu, boja proti korupciji in usklajevanja vizumske politike.

Kar zadeva **Zahodni Balkan**, poročilo temelji na tekočem izvajanju akcijskega načrta EU za obravnavo migracij na zahodnobalkanski poti, ki ga je Komisija predstavila 5. decembra 2022[8].

---

[4] Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o spremljanju brezvizumskih režimov EU (COM(2023) 297 final).

[5] To poročilo ne zajema Vanuatuja, saj je bila končna ocena Komisije o varnostnih tveganjih, ki temelji na njegovih shemah državljanstva za vlagatelje, objavljena 31. maja 2024 v Poročilu Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o zadržanju izvzetja iz vizumske obveznosti za državljane Vanuatuja (COM(2024) 366 final).

[6] Uredba (EU) 2023/850 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. aprila 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2018/1806 o seznamu tretjih držav, katerih državljani morajo pri prehodu zunanjih meja imeti vizume, in držav, katerih državljani so izvzeti iz te obveznosti (Kosovo (To poimenovanje ne posega v stališča o statusu ter je v skladu z RVSZN 1244/1999 in mnenjem Meddržavnega sodišča o razglasitvi neodvisnosti Kosova.)) (UL L 110, 25.4.2023, str. 1).

[7] V skladu s členom 8(4) Uredbe (EU) 2018/1806 mora Komisija poročati le v obdobju sedmih let po datumu začetka veljavnosti liberalizacije vizumskega režima za navedene tretje države, po izteku tega obdobja pa, če meni, da je to potrebno, ali na zahtevo Evropskega parlamenta ali Sveta.

[8] https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-12/Western%20Balkans_en.pdf.

Akcijski načrt je odziv na izzive, ki med drugim vključujejo porast nedovoljenih migracij v EU po zahodnobalkanski poti v letu 2022. To povečano število prehodov zunanjih meja držav članic iz regije je bilo delno posledica sekundarnih gibanj državljanov tretjih držav, ki so na Zahodni Balkan prispeli brez vizumov in potovali naprej v EU. Skupno izvajanje akcijskega načrta med EU in regijo je prispevalo k zmanjšanju migracijskega pritiska na zahodnobalkanski poti za skoraj tretjino v letu 2023 v primerjavi z letom 2022, v prvih devetih mesecih leta 2024 pa se je po predhodnih podatkih pritisk še zmanjšal, in sicer za 79 % v primerjavi z istim obdobjem leta 2023. To skupno izvajanje je prispevalo tudi k nadaljnji poglobitvi sodelovanja med EU in partnericami z Zahodnega Balkana na področju upravljanja migracij. Akcijski načrt zajema upravljanje meja, zmogljivosti za azil in sprejem, boj proti tihotapljenju migrantov, sodelovanje pri ponovnem sprejemu in vračanje ter usklajevanje vizumske politike.

Na splošno se je na vseh teh področjih politike zaradi okrepljenega sodelovanja in ozaveščanja vseh partneric z Zahodnega Balkana na vseh ravneh ohranila dobra hitrost izvajanja. Vendar je treba delo nadaljevati. Nedovoljene migracije ostajajo izziv za partnerice z Zahodnega Balkana. Konec leta 2022 in v začetku leta 2023 so bile v regiji ponovno uvedene vizumske obveznosti za nekatera ključna državljanstva, povezana s povečanjem števila nedovoljenih prihodov v letu 2022. Še naprej pa je treba usklajevati vizumsko politiko in krepiti nadzore brezvizumskih prihodov v regijo. Boj proti tihotapljenju migrantov in trgovini z ljudmi ter zagotavljanje učinkovitega vračanja ostajata ključni prednostni nalogi. Komisija je povečala svojo finančno podporo, tako da so skupna finančna sredstva v okviru instrumenta za predpristopno pomoč (IPA III), namenjena dejavnostim v regiji, ki so povezane z migracijami, znašala 351,9 milijona EUR (za obdobje 2021–2024). To vključuje regionalne programe podpore EU za krepitev boja proti tihotapljenju migrantov in trgovini z ljudmi na Zahodnem Balkanu (*EU Support to Strengthen the Fight against Migrant Smuggling and Trafficking in Human Beings in the Western Balkans*) (36 milijonov EUR), regionalne podpore EU za sisteme upravljanja migracij na Zahodnem Balkanu, s poudarkom na zaščiti – faza III (*EU Regional Support to Protection-Sensitive Migration Management Systems in the Western Balkans – PHASE III*) (19,2 milijona EUR) in regionalne podpore EU za varnost meja na Zahodnem Balkanu (*EU Regional Support to Border Security in the Western Balkans*) (7 milijonov EUR).

Poročilo temelji na prispevkih v njem zajetih partneric, Evropske službe za zunanje delovanje in delegacij EU, ustreznih agencij EU na področju pravosodja in notranjih zadev[9] ter držav članic[10]. Na teh prispevkih so temeljile ustrezne ocene iz poročila. V tem sedmem poročilu so ocenjeni ukrepi, ki so jih zadevne partnerice sprejele v letu 2023, skupaj s posodobitvami za leto 2024, za katere se zdi, da pomembno vplivajo na letošnja priporočila. Vsebuje tudi poročilo o operativnem sodelovanju z EU in državami članicami[11] ter vključuje pregled migracijskih trendov[12], ki temelji na Eurostatovih podatkih za statistično leto 2023, vključno s spremembami v primerjavi z letom 2022.

---

9 Agencija Evropske unije za azil (EUAA), Evropska agencija za mejno in obalno stražo (Frontex), Agencija Evropske unije za pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah (Eurojust) ter Agencija Evropske unije za sodelovanje na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj (Europol).

10 Dvajset držav članic je zagotovilo prispevke, ki so vsebovali ustrezne primere sodelovanja z zadevnimi državami na področjih migracij in varnosti.

11 V tem poročilu izraz „države članice“ pomeni države članice, ki uporabljajo Uredbo (EU) 2018/1806 (uredba o vizumih), tj. vse države članice EU (razen Irske) in pridružene schengenske države.

12 Medtem ko so merila za liberalizacijo vizumskega režima, kar zadeva migracije, omejena na migracijske politike zadevnih tretjih držav, so v oddelku o migracijskih trendih obravnavane nedovoljene migracije v države članice, odločitve o zavrnitvi vstopa, ki so jih izdale države članice, in prošnje za mednarodno zaščito, ki so jih v državah članicah vložili državljani držav, zajetih v poročilu.

Latinska Amerika in Karibi

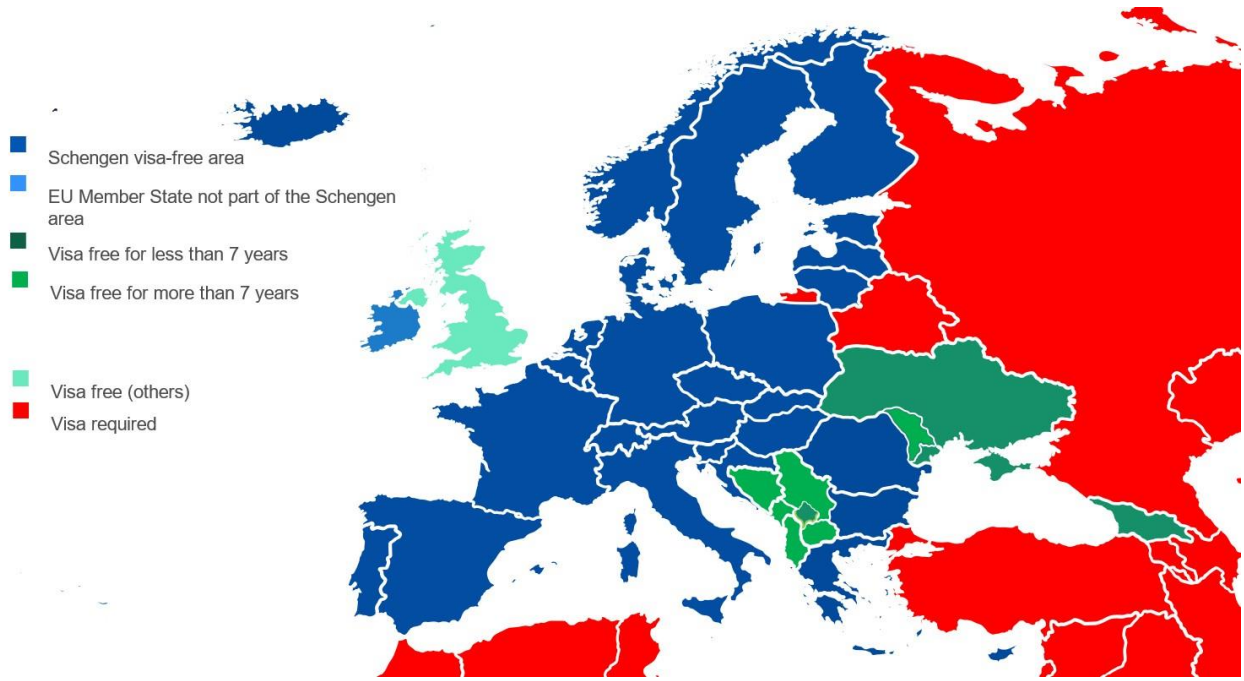
Kot v šestem poročilu in v skladu z novim pristopom iz zakonodajnega predloga o reviziji mehanizma za zadržanje, ki se že izvaja[13], so v poročilu zajeta tudi **druga geografska območja zunaj sosedstva EU**, s poudarkom na državah, izvzetih iz vizumske obveznosti, v katerih se pojavljajo specifične težave in s katerimi bo morda potrebno nadaljnje sodelovanje, da bi se obravnavali posebni migracijski in/ali varnostni izzivi, ki bi jih bilo mogoče oceniti v okviru mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti. V zvezi s tem se v tem poročilu še naprej ocenjujejo **vzhodnokaribske** države, ki so izvzete iz vizumske obveznosti in izvajajo sheme državljanstva za vlagatelje, v njem pa je predstavljena tudi ocena držav iz **Latinske Amerike**, izvzetih iz vizumske obveznosti.

Kot je navedeno v skupnem sporočilu Nova agenda za odnose med EU ter Latinsko Ameriko in Karibi iz leta 2023[14], **so EU ter Latinska Amerika in Karibi naravni partnerji, ki jih združujejo edinstvene zgodovinske in kulturne povezave, globoke gospodarske in socialne vezi ter skupna zavezanost miru, demokraciji, temeljnim pravicam in multilateralizmu**. V središču partnerstva so ljudje: ključni elementi za krepitev teh vezi so mobilnost in stiki med ljudmi. Hkrati je Komisija pri spremljanju brezvizumskih režimov EU z latinskoameriškimi in karibskimi partnericami odkrila nekaj posebnih **migracijskih in varnostnih izzivov**. Ti izzivi so zlasti posledica izvajanja shem državljanstva za vlagatelje v petih vzhodnokaribskih državah in vse večjega števila neutemeljenih prošenj za azil, ki jih v EU vložijo državljani nekaterih latinskoameriških držav. V zadnjih dveh oddelkih tega poročila so predstavljeni ocena teh izzivov, ki jo je pripravila Komisija, in priporočila za njihovo reševanje.

13 Člen 8d(2) predloga.

14 JOIN(2023) 17 final.

I. SOSEDSTVO EU

1. DRŽAVE, KI SO IZ VIZUMSKE OBVEZNOSTI IZVZETE MANJ KOT SEDEM LET

GRUZIJA

1. Usklajevanje vizumske politike

Gruzija uporablja brezvizumski režim za 25 držav, ki so na seznamu EU z državami, za katere velja vizumska obveznost[15]: Armenijo, Azerbajdžan, Bahrajn, Belorusijo, Belize, Bocvano, Kitajsko (sporazum o odpravi vizumske obveznosti je bil podpisan aprila 2024), Dominikansko republiko, Ekvador, Iran, Jordanijo, Kazahstan, Kuvajt, Kirgizistan, Libanon, Oman, Katar, Rusijo, Saudovo Arabijo, Južno Afriko, Tadžikistan, Tajsko, Turčijo, Turkmenistan in Uzbekistan.

Gruzija ni dosegla napredka pri nadaljnjem usklajevanju vizumske politike; ravno nasprotno, s podpisom sporazuma o odpravi vizumske obveznosti s Kitajsko aprila 2024 se je odstopanje od vizumske politike EU povečalo. Gruzija trdi, da neusklajenost vizumske politike ne pomeni tveganja za EU glede nedovoljenih migracij ali varnosti, saj nimata skupne neposredne kopenske meje. Komisija pa opozarja, da je usklajenost vizumske politike ključni cilj za vse države v sosedstvu EU in del ciljev za članstvo v EU. Zato Komisija od Gruzije pričakuje, da bo dosegla napredek pri usklajevanju vizumske politike.

2. Varnost dokumentov, vključno z biometričnimi podatki

Gruzija od leta 2010 izdaja biometrične potne liste. Nebiometrični potni listi bodo v celoti ukinjeni do 1. januarja 2025, ko bodo prenehali veljati zadnji potni listi, ki so še v obtoku[16]. Gruzija v okviru sodelovanja z Interpolom izmenjuje informacije o izgubljenih in ukradenih potnih listih.

Decembra 2023 je bil sprejet zakon, ki določa umik neelektronskih osebnih izkaznic, izdanih pred 28. julijem 2011, in njihovo nadomestitev z elektronskimi osebnimi izkaznicami do 1. julija 2024.

---

15 Priloga I k Uredbi (EU) 2018/1806.

16 Dne 1. januarja 2024 je bilo veljavnih še 2012 nebiometričnih potnih listov.

3. Integrirano upravljanje meja, upravljanje migracij, azil

Gruzija je marca 2023 sprejela novo strategijo za integrirano upravljanje meja za obdobje 2023–2027, avgusta 2023 pa akcijski načrt za strategijo za integrirano upravljanje meja za obdobje 2023–2027. Gruzija je še naprej vlagala v razvoj varnosti meja, med drugim z ustanovitvijo gorske enote za hitro odzivanje leta 2023. Z eno državo članico EU se je začel izvajati načrt sodelovanja na področju nadzora meja, z drugo državo članico EU pa je bil podpisan tehnični sporazum o pomorskem sodelovanju, ki vključuje gruzijsko obalno stražo.

Gruzija ima izkušnje s strukturnim sodelovanjem z agencijo Frontex. Opazovalci agencije Frontex delujejo na petih mejnih prehodih (na letališčih v Tbilisiju in Kutaisiju, kopenskem mejnem prehodu v Sarpiju ter sezonsko na letališču in v morskem pristanišču v Batumiju). Leta 2023 je bilo v Gruzijo napotenih skupno 28 uradnikov agencije Frontex. Gruzijski policisti so bili napoteni na letališča 12 držav članic (skupaj 24 policistov v letu 2023). Glavni namen tega sodelovanja je preprečiti, da bi državljani Gruzije zlorabili potovanje brez vizumov, med drugim z vložitvijo neutemeljenih prošenj za azil (glej spodaj).

Gruzija je članica mreže za analizo tveganja v okviru vzhodnega partnerstva, tj. regionalne platforme za izmenjavo informacij in obveščevalnih podatkov, ki jo vodi agencija Frontex. Gruzijska akademija ministrstva za notranje zadeve ima od leta 2019 status partnerske akademije agencije Frontex. Gruzija je bila vključena v koordinacijske točke v okviru skupne operacije za zračne, kopenske in pomorske mejne prehode za leto 2023, in sicer z izmenjavo dobrih praks in obiski/napotitvijo strokovnjakov agencije Frontex za upravljanje meja. Sodelovanje z agencijo Frontex je vključevalo tudi programe usposabljanja (npr. prilagojene informativne sestanke o ponarejanju listin in prevarantih), študijske obiske, strokovno svetovanje in izmenjave v okviru programa za izmenjavo osebja za leto 2023.

Nadaljevalo se je dvostransko/večstransko sodelovanje z državami članicami na področju upravljanja meja/migracij, vključno s stiki/obiski na visoki ravni, napotitvijo uradnikov za zvezo držav članic v Gruzijo, specializiranim usposabljanjem in strokovnim svetovanjem s poudarkom na odkrivanju ponarejenih dokumentov in boju proti mrežam organiziranega kriminala, specializiranim za tihotapljenje migrantov.

Gruzija je uresničila priporočilo iz šestega poročila na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti in se vključila v operativni akcijski načrt Evropske večdisciplinarne platforme proti grožnjam kriminala (EMPACT) za boj proti tihotapljenju migrantov za obdobje 2024–2025. Leta 2023 je sodelovala pri šestih operativnih akcijskih načrtih in 77 operativnih ukrepih. Rezultat sodelovanja v okviru sheme EMPACT je tudi izvajanje projekta za „nepovratna sredstva nizke vrednosti“, osredotočenega na boj proti gruzijskim organiziranim kriminalnim združbam v EU.

Kar zadeva ponovni sprejem in vračanje, so več držav članic EU in agencija Frontex poudarile tesno sodelovanje z gruzijskimi organi. Gruzija je redno sprejemala operacije vračanja s čarterskimi in rednimi leti. Na voljo je dala tudi svoje spremljevalce, kadar je bilo to zahtevano zaradi organizacije zbirnih operacij vračanja. Poleg tega sta gruzijsko ministrstvo za zunanje zadeve in ministrstvo za notranje zadeve sodelovanje z agencijo Frontex pri identifikaciji povratnikov, ki nimajo potnih listin, razširila z usposabljanjem stalne enote in držav članic za uporabo gruzijskega sistema vodenja zadev za ponovni sprejem, namenjenega elektronskemu vlaganju prošenj za identifikacijo povratnikov.

Gruzija si je še naprej prizadevala za rešitev vprašanja neutemeljenih prošenj za azil, ki jih njeni državljani vlagajo v državah članicah EU. Gruzijski organi so na podlagi sprememb zakona o pravilih za gruzijske državljane o vstopu v Gruzijo in izstopu iz nje iz leta 2021 na gruzijskih mejnih prehodih

še naprej izvajali „kontrole ob izstopu“. Od 1. januarja 2021 do 1. aprila 2024 je bilo na meji ustavljenih skupno 7 910 državljanov Gruzije, ki so nameravali potovati v EU. Gruzijski organi so še naprej obravnavali nedovoljene migracije s kazenskim pregonom oseb in skupin, vpletenih v tihotapljenje migrantov, vključno s tistimi, ki so vpletene v zagotavljanje neresničnih informacij za prošnje za azil v EU. Leta 2023 so bile obsojene tri osebe (11 oseb leta 2022).

Gruzija je v partnerstvu z Visokim komisariatom Združenih narodov za begunce (UNHCR) sodelovala tudi z Mednarodno organizacijo za migracije (IOM) pri projektu za učinkovito upravljanje migracij za trajnostno vračanje in ponovno vključevanje gruzijskih državljanov, da bi podprla varno, urejeno in trajnostno vračanje in ponovno vključevanje gruzijskih državljanov, poleg tega je sodelovala z IOM/SZO na področju migracij iz Gruzije, ki so posledica zdravstvenega stanja, in neutemeljenih prošenj za azil na schengenskem območju (v okviru projekta Georgia Cares).

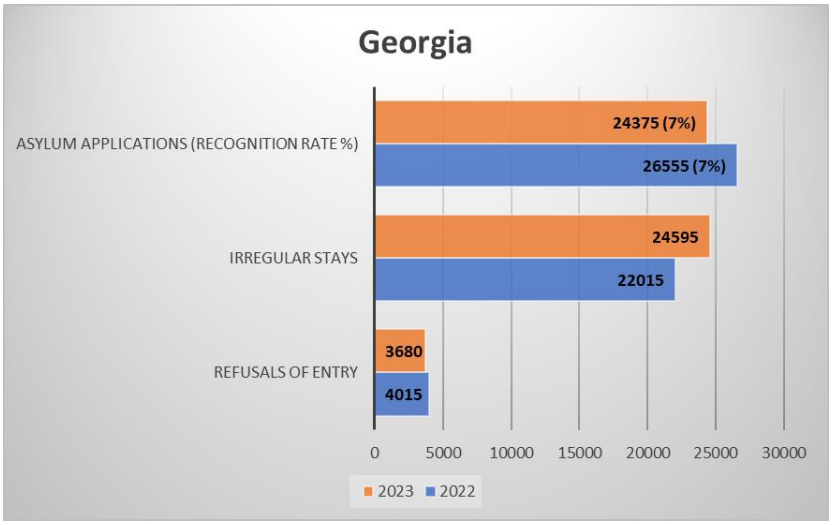
4. Spremljanje trendov nedovoljenih migracij, prošenj za mednarodno zaščito, vračanja in ponovnega sprejema

Število prošenj za mednarodno zaščito, ki so jih državljani Gruzije vložili v državah članicah, se je leta 2023 zmanjšalo za 8 % v primerjavi z letom 2022, pri čemer je bilo leta 2023 vloženih 24 375 prošenj (leta 2022 pa 26 555). Stopnja ugodno rešenih prošenj[17], ki je bila leta 2023 7-odstotna, je v primerjavi s prejšnjim letom ostala nespremenjena.

V letu 2023 je bilo deset nezakonitih prehodov meje državljanov Gruzije v države članice EU, v letu 2022 pa 20. Leta 2023 se je število državljanov Gruzije, za katere je bilo ugotovljeno, da v državah članicah prebivajo nezakonito, povečalo za 12 %, pri čemer je bilo leta 2023 takih 24 595, leta 2022 pa 22 005. Število zavrnitev vstopa državljanom Gruzije se je zmanjšalo za 8 %, in sicer s 4 015 v letu 2022 na 3 680 v letu 2023.

V letu 2023 se je število odločb o vrnitvi, izdanih državljanom Gruzije, še naprej povečevalo, pri čemer je bilo v letu 2023 izdanih 20 240 odločb, v letu 2022 pa 17 415, kar je 16-odstotno povečanje. Trend je bil enak pri številu vrnjenih oseb (10 555 v letu 2023 v primerjavi s 7 725 v letu 2022, kar pomeni 37-odstotno povečanje). Stopnja vračanja se je nekoliko izboljšala, in sicer s 44 % v letu 2022 na 52 % v letu 2023.

[17] Za namene tega poročila je stopnja ugodno rešenih prošenj izračunana kot delež pozitivnih odločitev na prvi stopnji (tudi v zvezi s statusom begunca, statusom subsidiarne zaščite in nacionalnim humanitarnim statusom) glede na skupno število odločitev na prvi stopnji. Za opredelitev glej https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/recognition-rate-procedures-international-protection_en.

Vir: Eurostat.

5. Javni red in varnost

Gruzija je še naprej sodelovala z Europolom, ohranila uradnika za zvezo na sedežu Europola, sodeluje pa tudi v sedmih Europolovih analitičnih projektih. Med junijem 2023 in marcem 2024 je Europolovim članom in partnerskim državam prek kanala SIENA (mrežna aplikacija za varno izmenjavo informacij) posredovala 1 124 operativnih informacij, povezanih z več kot 13 161 osebami. Gruzija je v okviru sodelovanja z agencijo CEPOL izkoristila različne specializirane programe usposabljanja iz projekta za usposabljanje in operativno partnerstvo za boj proti organiziranemu kriminalu (TOPCOP), ki ga financira EU. Še naprej je sodelovala z Eurojustom in bila vključena v skupne preiskovalne skupine.

Gruzija je še naprej izvajala nacionalno strategijo za boj proti organiziranemu kriminalu za obdobje 2021–2024 s poudarkom na boju proti nedovoljenemu prometu s prepovedanimi drogami in kibernetski kriminaliteti. Po ruski vojni agresiji proti Ukrajini so bile sprejete zakonske spremembe v zvezi s preprečevanjem trgovine z orožjem in strelivom ter njunega nezakonitega kroženja. Gruzija je kot članica Interpola še naprej dejavno sodelovala v delovnih skupinah in projektih. Dve državi članici EU sta gruzijskim uradnikom organov odkrivanja in pregona ponudili usposabljanje za odkrivanje ponarejenih dokumentov in identifikacijo žrtev spolnega izkoriščanja na spletu.

Gruzija je februarja 2023 sprejela drugo nacionalno strategijo na področju drog za obdobje 2023–2030 (ki neposredno temelji na strategiji EU na področju drog za obdobje 2021–2025) in ustrezen akcijski načrt za obdobje 2023–2024. Z Agencijo Evropske unije za droge (EUDA) je še naprej sodelovala na podlagi delovnega dogovora za leto 2022 in v okviru projekta EU4MD II.

Gruzija je nadaljevala z izvajanjem nacionalne strategije za boj proti terorizmu za obdobje 2022–2026 in z njo povezanega akcijskega načrta. Leta 2023 je bilo na podlagi obtožb pripadnosti teroristični organizaciji ali njenega podpiranja aretiranih 12 gruzijskih državljanov in trije državljani tretjih držav. Gruzija se je leta 2023 pridružila programu ZN za boj proti potovanjem za namen terorizma, imenovanemu goTravel. Še naprej je izvajala tudi nacionalno strategijo za preprečevanje, odkrivanje in zatiranje pranja denarja, financiranja terorizma in širjenja orožja za množično uničevanje (2023–2026) ter njen akcijski načrt. Leta 2023 je sodelovanje z Europolom na področju boja proti terorizmu poglobila tako, da se je pridružila skupini za sodelovanje na področju boja proti terorizmu in sodelovala v številnih projektih za analizo boja proti terorizmu.

V šestem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti je bilo Gruziji priporočeno, naj sprejme novo protikorupcijsko strategijo in akcijski načrt, pri čemer mora zagotoviti

ustrezne vire za njuno izvajanje ter posebno pozornost nameniti preiskovanju in pregonu v zadevah korupcije na visoki ravni ter odločanju o teh zadevah. Gruzija še ni pripravila nove nacionalne protikorupcijske strategije ali akcijskega načrta.

V šestem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti je bilo navedeno, da bi morala Gruzija ustanoviti urad za odvzem premoženjske koristi in urad za upravljanje premoženjske koristi ter okrepiti svoja prizadevanja za odvzem premoženjske koristi. Čeprav Gruzija sodeluje z uradi EU za odvzem premoženjske koristi, priporočilo za ustanovitev urada za odvzem premoženjske koristi še ni uresničeno. Prav tako ni posebnega organa, ki bi bil zadolžen za upravljanje izterjanega premoženja. Z zaseženim premoženjem upravlja nacionalna agencija za državno premoženje.

V šestem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti je bilo Gruziji priporočeno, naj zagotovi, da so v zakonodaji o uradu za boj proti korupciji, posebni preiskovalni službi in službi za varstvo osebnih podatkov upoštevana priporočila Beneške komisije. V spremembah zakona o uradu za boj proti korupciji, sprejetimi maja 2024, niso upoštevana ključna priporočila Beneške komisije, zlasti tista, ki se nanašajo na dejansko neodvisnost, politično nevtralnost in funkcije urada za boj proti korupciji.

Gruzija sodeluje v Skupini držav proti korupciji (GRECO). Leta 2023 je na podlagi priporočil skupine GRECO spremenila zakon o tožilstvu in področje uporabe ureditve prijave premoženjskega stanja razširila na vse tožilce. Ocenjevalno poročilo skupine GRECO o Gruziji iz julija 2024 vključuje priporočila v zvezi s strateškim okvirom, preverjanjem integritete in preglednostjo.

6. Zunanji odnosi in temeljne pravice

Gruzija je v obdobju poročanja sprejela zakonodajo, katere izvajanje ogroža temeljne pravice. Splošni pravni okvir za spoštovanje temeljnih pravic je oslabljen zaradi sprejetja zakona o preglednosti tujega vpliva maja 2024 in sprejetja zakonodajnega svežnja o družinskih vrednotah ter zaščiti otrok in mladoletnikov septembra 2024. Obe pobudi kršita človekove pravice in temeljne svoboščine, zlasti pravici do svobode združevanja in izražanja ter pravico do zasebnosti. Zakon o preglednosti tujega vpliva je bil maja 2024 sprejet kljub mnenju Beneške komisije[18] in večkratnim pozivom EU k njegovi razveljavitvi. Spodkopava svobodo združevanja in izražanja, pravico do zasebnosti, pravico do udeležbe v javnih zadevah ter prepoved diskriminacije. Zaradi obremenjujočih zahtev glede poročanja in obsežnih pooblastil, podeljenih ministrstvu za pravosodje pri nadzoru organizacij civilne družbe in medijskih organizacij, se povečuje tveganje selektivne in samovoljne uporabe.

Evropski svet je v sklepih z dne 27. junija 2024 poudaril, da sprejeti zakon o preglednosti tujega vpliva pomeni nazadovanje pri vsaj treh od devetih korakov, določenih v priporočilu Komisije za status kandidatke (o dezinformacijah, polarizaciji, temeljnih pravicah in sodelovanju organizacij civilne družbe). Sklenil je, da gruzijska vlada s svojim ukrepanjem ogroža pot Gruzije v EU, kar dejansko vodi do ustavitve pristopnega procesa.

Parlament je 17. septembra 2024 brez predhodnih javnih posvetovanj ter temeljite analize skladnosti z evropskimi in mednarodnimi standardi sprejel zakonodajni sveženj, ki ga sestavljajo zakon o družinskih vrednotah ter zaščiti otrok in mladoletnikov ter osemnajst sprememb obstoječih zakonov. Zakonodajni sveženj o družinskih vrednotah ter zaščiti otrok in mladoletnikov, ki je bil podpisan

[18] CDL-PI(2023) (coe.int): nujno mnenje o zakonu o preglednosti tujega vpliva, ki ga je Beneška komisija izdala 21. maja 2024.

3. oktobra, spodkopava temeljne pravice gruzijskega prebivalstva ter povečuje stigmatizacijo in diskriminacijo. LGBTIQ osebe v Gruziji se zaradi zakonodajnih dejavnosti in nadaljnje razširjenosti homofobnega sovražnega govora soočajo z vse bolj sovražnim in stigmatizirajočim okoljem.

Po omejenem postopku posvetovanja je bil sprejet akcijski načrt za izvajanje strategije na področju človekovih pravic za obdobje 2024–2026, ki ne vključuje določb v zvezi z LGBTIQ osebami in varstvom zasebnosti. Delno obravnava svobodo veroizpovedi ali prepričanja. Akcijski načrt se še ni začel izvajati, spremljanje izvajanja pa ni jasno opredeljeno. Obravnavati je treba še znatne vrzeli v strateškem okviru v zvezi z varstvom pravic manjšin, vključno z njihovo zastopanostjo.

Evropski svet je v sklepih z dne 17. oktobra 2024 ponovno potrdil, da je pristopni proces Gruzije ustavljen, in gruzijske oblasti pozval, naj sprejmejo demokratične, celovite in trajnostne reforme, ki so skladne s temeljnimi načeli evropskega povezovanja.

Komisija bo pozorno spremljala izvajanje zakona o „preglednosti tujega vpliva“ in zakonodajnega svežnja o družinskih vrednotah ter zaščiti otrok in mladoletnikov, saj so spoštovanje temeljnih pravic, vključno z učinkovitim izvajanjem in politikami za preprečevanje diskriminacije, posebne zahteve, na podlagi katerih je bila Gruziji odobrena liberalizacija vizumskega režima.

Na podlagi priporočila o varstvu podatkov iz petega poročila na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti je bil junija 2023 sprejet nov zakon o varstvu osebnih podatkov, ki je bil spremenjen maja 2024. Ključna priporočila Beneške komisije v zvezi z institucionalno neodvisnostjo, nepristranskostjo in pooblastili službe za varstvo osebnih podatkov ostajajo neuresničena.

7. Priporočila

Ob upoštevanju nedavnih dogodkov v Gruziji se razmišlja o morebitni aktivaciji mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti za nekatere kategorije oseb. Da bi Gruzija še naprej izpolnjevala vsa merila za liberalizacijo vizumskega režima in se izognila morebitni aktivaciji mehanizma za zadržanje, mora sprejeti nadaljnje nujne ukrepe za upoštevanje priporočil Komisije. Obravnavati je treba zlasti naslednja vprašanja:

a) zagotovitev in ohranitev varstva temeljnih pravic vseh gruzijskih državljanov, vključno s svobodo združevanja in zbiranja ter izražanja, pravico do zasebnosti, pravico do udeležbe v javnih zadevah ter prepovedjo diskriminacije;

b) preprečevanje in razveljavitev zakonodaje, ki bi lahko omejevala temeljne pravice in svoboščine, kršila načelo nediskriminacije ter bila v nasprotju z ustreznimi evropskimi in mednarodnimi standardi. Zlasti sta potrebni razveljavitev zakona o preglednosti tujega vpliva in zakonodajnega svežnja o družinskih vrednotah ter zaščiti otrok in mladoletnikov ter sprememba nacionalne strategije in akcijskega načrta na področju človekovih pravic, da se zagotovi popolno spoštovanje pravic LGBTIQ oseb;

c) uskladitev vizumske politike Gruzije, kar zadeva seznam EU s tretjimi državami, za katere velja vizumska obveznost, zlasti v zvezi z državami, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU;

d) okrepitev ukrepov za rešitev vprašanj neutemeljenih prošenj za azil in nezakonitega prebivanja v državah članicah, kot so kampanje obveščanja o brezvizumskem režimu za ustrezne profile migrantov in strožje mejne kontrole;

e) ustanovitev urada za odvzem premoženjske koristi in urada za upravljanje premoženjske koristi ter nadaljevanje prizadevanj pri sledenju, zamrznitvi, zaplembi in onemogočitvi uporabe premoženjske koristi;

f) sprejetje nove protikorupcijske strategije in akcijskega načrta, pri čemer je treba zagotoviti ustrezne vire za njuno izvajanje ter posebno pozornost nameniti preiskovanju in pregonu v zadevah korupcije na visoki ravni ter odločanju o teh zadevah;

g) sprememba zakona o uradu za boj proti korupciji, da bi upoštevali ključna priporočila Beneške komisije, zlasti tista, ki se nanašajo na dejansko neodvisnost, politično nevtralnost in funkcije protikorupcijskega urada;

h) uskladitev zakona o varstvu osebnih podatkov s pravnim redom EU.

UKRAJINA

1. Usklajevanje vizumske politike

Ukrajina uporablja brezvizumski režim za 15 držav, ki so na seznamu EU z državami, za katere velja vizumska obveznost: Armenijo, Azerbajdžan, Bahrajn, Belorusijo, Ekvador, Kazahstan, Kuvajt, Kirgizistan, Mongolijo, Oman, Katar, Saudovo Arabijo, Tadžikistan, Turčijo in Uzbekistan.

V letu 2023 ni bil dosežen napredek pri povečanju usklajenosti s seznamom EU z državami, za katere velja vizumska obveznost.

2. Varnost dokumentov, vključno z biometričnimi podatki

Ukrajina izdaja biometrične potne liste od leta 2015. Zadnji nebiometrični potni listi so bili izdani leta 2016, popolnoma pa bodo opuščeni leta 2026, ko jim bo potekla veljavnost. Maja 2022 je bila razvita in se je začela uporabljati programska oprema za izločanje dvojnic, da bi v nacionalnem sistemu za biometrično preverjanje in identifikacijo državljanov Ukrajine, tujcev in oseb brez državljanstva (NSBVI), ki ga upravlja ukrajinska državna služba za migracije, odkrili dvojnice. Pri izločanju je bilo odkritih 4 581 primerov dvojnic z zelo visoko ali srednjo stopnjo zaupanja. Ta ukrep je bil ključen za odkrivanje goljufij in ustrezno upravljanje informacij.

Vsak državljan Ukrajine prejme enotno nacionalno številko, ki se nikoli ne spremeni (tudi če zadevna oseba spremeni ime) in je vključena v vsak identifikacijski dokument, tudi potne liste.

V letu 2023 se je kljub vojni agresiji proti Ukrajini nadaljevalo izdajanje osebnih dokumentov, razen na ozemljih Ukrajine, ki jih je začasno zasedla Rusija, vključno s Krimom. Po začasni prekinitvi leta 2022 je Ukrajina leta 2023 ponovno vzpostavila delovanje registra neveljavnih ukrajinskih potnih listov. Podatkovna zbirka se dnevno posodablja. Izmenjava informacij o ukradenih in izgubljenih dokumentih med Ukrajino in Interpolom ni bila nikoli prekinjena.

3. Integrirano upravljanje meja, upravljanje migracij, azil

Rusija je od začetka svoje obsežne invazije zasedla velik del ukrajinskih mednarodnih meja. Na meji z Rusijo, Belorusijo in na pridnestrskem delu meje z Moldavijo je ostalo zaprtih skupno 110 mejnih prehodov. Dodatnih 49 prehodov na ozemljih, ki jih začasno zaseda Rusija, ni več pod nadzorom Ukrajine. Na delih pod nadzorom ukrajinske vlade pa se je upravljanje meja nadaljevalo neprekinjeno.

Julija 2023 je bila spremenjena strategija za integrirano upravljanje meja za obdobje 2023–2025. Akcijski načrt za izvajanje strategije je bil sprejet decembra 2023. Junija 2023 je bila uradno sprejeta nacionalna metodologija za ocenjevanje kakovosti izvajanja, zasnovana s pomočjo strokovnjakov EU. Nato je bila ustanovljena skupna delovna skupina za nadzor kakovosti pri upravljanju meja, v katero sta vključeni agencija Frontex in svetovalna misija EU (EUAM) v Ukrajini kot opazovalka.

Leta 2023 je bilo vloženega veliko truda v nadgradnjo tehnične opreme na vseh mejnih prehodih, ki so ostali pod nadzorom Ukrajine. Nekatere države članice EU so ukrajinskim mejnim službam zagotovile velike količine opreme in specializirano usposabljanje. V letu 2023 so se uspešno uporabljala nepovratna sredstva agencije Frontex v višini 12 milijonov EUR, namenjena za podporo državni ukrajinski mejni straži. Pridobljena oprema je bila pomemben tehnični prispevek k ohranjanju osrednjih funkcij integriranega upravljanja meja, ki jih imajo ukrajinski institucionalni partnerji. Z nepovratnimi sredstvi so se povečale zmogljivosti, zlasti na zahodnih mejah države, s tem pa pripravili temelji za obnovljene skupne operativne dejavnosti.

Nadaljevalo se je skupno patruljiranje z mejnimi službami nekaterih držav članic EU.

Ukrajina je junija 2023 sprejela dva nova zakona o migracijah, s katerima je med drugim posodobila postopke za izdajo in odvzem dovoljenj za prebivanje ter kazni za nezakonito prebivanje.

Ker je dostop do Ukrajine po zraku in morju omejen, celotno ozemlje, vključno z mejami, pa je v vojnem stanju, so se dovoljene in nedovoljene migracije v Ukrajino, iz nje in prek nje zmanjšale. Leta 2023 je bilo na mejah z Ukrajino prestreženih skupno 5 467 migrantov brez urejenega statusa (12 094 leta 2022), na ozemlju Ukrajine pa je bilo odkritih 3 389 migrantov brez urejenega statusa (5 062 leta 2022), med katerimi je bilo 45 % državljanov Rusije, Azerbajdžana oziroma Moldavije.

Ukrajina se je še naprej borila proti trgovini z ljudmi in ostala vključena v izvajanje skupnega načrta za boj proti trgovini z ljudmi za obravnavo tveganj trgovine z ljudmi in podporo morebitnim žrtvam med tistimi, ki bežijo pred vojno v Ukrajini. Ukrajina je dejavno vključena v redna srečanja mreže nacionalnih koordinatorjev in poročevalcev EU ter z državami članicami in agencijami EU dejavno sodeluje na področju odkrivanja in pregona ter pravosodja. Leta 2024 je sodelovala pri 19 operativnih ukrepih, organiziranih v okviru platforme EMPACT, in v več skupnih preiskovalnih skupinah za boj proti organiziranim kriminalnim združbam, vpletenim v trgovino z ljudmi. Ukrajinski državljani so zaradi gospodarskih težav in ruske vojaške agresije še naprej izpostavljeni trgovini z ljudmi. Zato je treba še naprej izvajati ukrepe iz skupnega načrta za boj proti trgovini z ljudmi.

Sodelovanje med Ukrajino in agencijo Frontex temelji na delovnem dogovoru, podpisanem leta 2007. Agencija Frontex je v letu 2023 v okviru svojega mandata še naprej ustrezno svetovala ter ukrajinskim organom pomagala pri odzivanju na nujne potrebe po krepitvi zmogljivosti in razmisleku o novem večletnem okviru integriranega upravljanja meja.

Skupni odbor EU in Ukrajine za ponovni sprejem se leta 2023 ni sestal. Sodelovanje z državami članicami EU na področju ponovnega sprejema pa se je v letu 2023 nadaljevalo s podpisom izvedbenih protokolov z Romunijo in Latvijo.

Ukrajina je še naprej sodelovala z IOM, ICMPD in UNHCR.

V Ukrajini se je nadaljevala obravnava prošenj za azil. Od začetka obsežne ruske invazije 24. februarja 2022 pa se je število prošenj znatno zmanjšalo: leta 2021 je bilo vloženih 1 198 prošenj, leta 2022 le 205, leta 2023 pa 109. Število ugodno rešenih prošenj se je zmanjšalo s 157 v letu 2021 na 46 v letu 2022 in 53 v letu 2023. Konec leta 2023 je v Ukrajini prebivalo 2 520 beguncev s priznanim statusom ali oseb s subsidiarno zaščito.

4. Spremljanje trendov migracij, začasne zaščite, prošenj za mednarodno zaščito in ponovnega sprejema

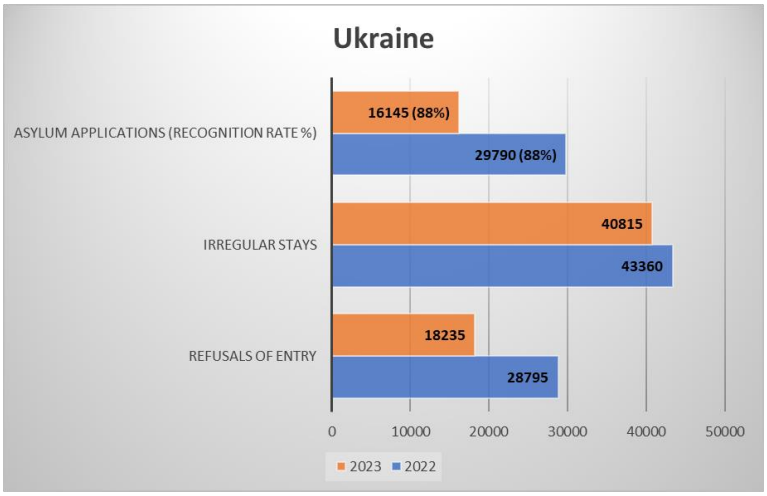
Po aktivaciji Direktive o začasni zaščiti[19] leta 2022 se glede na podatke, naložene na platformo za začasno zaščito in posredovane prek mreže EU za pripravljenost na migracije in krizno upravljanje, **ocenjuje**, da je bilo na dan 5. novembra 2024 v 27 državah članicah ter na Norveškem, Islandiji in v Švici **aktivnih 4 569 496 registracij za začasno zaščito**, od tega **4 424 322** v **državah članicah EU**. Na platformi je bilo zabeleženih tudi 436 095 neaktivnih registracij. Nemčija, Poljska in Češka ostajajo države članice, ki gostijo največje število upravičencev do začasne zaščite (1,13 milijona v Nemčiji,

[19] Izvedbeni sklep Sveta (EU) 2022/382 z dne 4. marca 2022 o ugotovitvi obstoja množičnega prihoda razseljenih oseb iz Ukrajine v smislu člena 5 Direktive 2001/55/ES in z učinkom uvedbe začasne zaščite (ST/6846/2022/INIT, UL L 71, 4.3.2022, str. 1).

skoraj 1 milijon na Poljskem in skoraj 400 000 na Češkem)[20]. Leta 2023 je bilo v EU sprejetih 1 056 020 odločb o dodelitvi začasne zaščite, kar je četrtina odločb, sprejetih leta 2022[21].

Leta 2023 je prošnjo za mednarodno zaščito v državah članicah vložilo 16 145 prosilcev iz Ukrajine, kar je za 46 % manj kot leta 2022 (29 790). Stopnja ugodno rešenih prošenj je v letu 2023 ostala stabilna (88 %).

Število ukrajinskih državljanov, ki so leta 2023 nezakonito vstopili v EU, se je zmanjšalo za 11 % (4 579 v letu 2023 v primerjavi s 5 148 v letu 2022). Ugotovljeno je bilo, da je v EU leta 2023 nezakonito prebivalo 40 815 ukrajinskih državljanov (43 360 v letu 2022, kar je 6-odstotno zmanjšanje). Število zavrnitev vstopa ukrajinskim državljanom se je zmanjšalo za 37 %, in sicer z 28 795 v letu 2022 na 18 235 v letu 2023.

Vir: Eurostat.

5. Javni red in varnost

Ukrajina je maja 2023 sprejela krovni strateški načrt za reformo celotnega sektorja pregona kaznivih dejanj za obdobje 2023–2027 z ambicioznimi cilji. Septembra in oktobra 2023 je sprejela revidirano zakonodajo o boju proti pranju denarja. Decembra 2023 je sprejela novo zakonodajo o boju proti tihotapljenju blaga in izogibanju trošarinam/carinskim dajatvam; ukrajinski organi so na tem področju kot posebno resno težavo obravnavali tihotapljenje tobaka. Ukrajina je avgusta 2024 sprejela akcijski načrt, s katerim se bo izvajala krovna strategija za reformo sektorja pregona kaznivih dejanj.

Sodelovanje z EU na področju boja proti organiziranemu kriminalu se je v letu 2023 nadaljevalo tudi prek petih skupnih preiskovalnih skupin z državami članicami EU, v začetku leta 2024 pa je bilo ustanovljenih še osem skupnih preiskovalnih skupin z državami članicami EU. Intenzivno sodelovanje je potekalo tudi v okviru platforme EMPACT (122 operativnih ukrepov). Sodelovanje z EU prek Europola se je nadaljevalo z izmenjavo več kot 28 000 sporočil prek aplikacije SIENA in številnimi operativnimi ukrepi na področju boja proti različnim kriminalnim dejavnostim, kot so kibernetska kriminaliteta (vključno z goljufijami v virtualnih valutah), tihotapljenje predhodnih sestavin, tihotapljenje migrantov, trgovina z ljudmi in nedovoljena trgovina s strelnim orožjem.

Veliko truda je bilo vloženega v izboljšanje registracije in nadzora nad kroženjem orožja, junija 2023 pa je začel delovati enotni register orožja.

20 Statistika | Eurostat (europa.eu).

21 Statistika | Eurostat (europa.eu).

Kabinet ministrov je 5. julija 2024 odobril osnutek uredbe, ki ga je pripravilo ministrstvo za notranje zadeve za ustanovitev koordinacijskega centra za boj proti nezakonitemu kroženju strelnega orožja, njegovih sestavnih delov in streliva, ki bo deloval kot začasni posvetovalni in svetovalni organ v kabinetu ministrov. Med glavnimi cilji centra so usklajevanje prizadevanj različnih državnih agencij, ki se ukvarjajo s kroženjem strelnega orožja, olajševanje izmenjave informacij in pripravljanje predpisov na podlagi dobrih mednarodnih praks. Ta pobuda je usklajena s priporočili Evropske komisije, kot so navedena v širitvenem svežnju za leto 2023.

Na tem področju poteka tudi operativno sodelovanje med EU in Ukrajino, vključno z delovno skupino v okviru skupine evropskih strokovnjakov za strelno orožje, ki jo sestavljajo Ukrajina, pet držav članic EU in Europol. EU je pod vodstvom misije EUAM zagotavljala usposabljanje in strokovno svetovanje. Misija EUAM od leta 2019 obravnava vprašanje trgovine s strelnim orožjem ter drugim osebnim in lahkim orožjem, tudi v okviru projekta, ki ga izvaja Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) (za podporo prizadevanjem Ukrajine v boju proti nedovoljeni trgovini z orožjem, strelivom in eksplozivi). Projekt temelji na strategiji EU o osebnem in lahkem orožju za leto 2018 ter krepi zmogljivosti državne mejne straže Ukrajine, ministrstva za notranje zadeve Ukrajine in državne davčne službe/državne carinske službe Ukrajine na področju boja proti nedovoljeni trgovini z orožjem, strelivom in eksplozivi v Ukrajini. Odkar je Ukrajina dobila status kandidatke, se o trgovini s strelnim orožjem od leta 2023 razpravlja tudi v okviru dialoga o notranji varnosti med EU in Ukrajino.

EU v skladu s svojo strategijo zoper nedovoljeno strelno orožje, osebno in lahko orožje ter pripadajoče strelivo iz leta 2018 stalno sodeluje z Ukrajino, da bi preprečila preusmerjanje strelnega orožja ter osebnega in lahkega orožja, pripadajočega streliva in eksplozivov. Sodelovanje EU pri obravnavanju tveganja nedovoljene trgovine z osebnim in lahkim orožjem ter pripadajočim strelivom je bilo osredotočeno na naslednja področja: (a) podporo, zagotovljeno z veljavnimi sklepi Sveta o skupni zunanji in varnostni politiki, ki jih izvajajo OVSE, Center jugovzhodne in vzhodne Evrope za nadzor nad osebnim in lahkim orožjem (SEESAC) iz Programa Združenih narodov za razvoj (UNDP) ter družba Conflict Armament Research; (b) izvajanje seznama ukrepov EU za preprečevanje preusmerjanja strelnega orožja in drugega osebnega in lahkega orožja zaradi ruske agresije proti Ukrajini; (c) spremljanje končne uporabe vojaške pomoči, zagotovljene v okviru evropskega mirovnega instrumenta. EU z Ukrajino in mednarodnimi partnerji sodeluje tudi v okviru dialoga o notranji varnosti med EU in Ukrajino, srečanj EU z Ukrajino glede štiristranskega dialoga o varnosti Quad+, skupine direktorjev, ki so v okviru G7 pristojni za neširjenje orožja, ter rednih dialogov s tretjimi državami o nadzoru nad konvencionalnim orožjem.

Kar zadeva boj proti tihotapljenju drog, strategija državne politike na področju drog za obdobje 2023–2030 še ni bila sprejeta. Ukrajina je na tem področju še naprej mednarodno sodelovala z agencijo EUDA, in sicer na podlagi delovnega dogovora za leto 2022 ter v okviru projekta EU4MD II, Europola, misije Evropske unije za pomoč na meji in platforme EMPACT.

Ukrajina je v boju proti kibernetski kriminaliteti (zlasti kraji sredstev z zavajanjem in/ali vdori) intenzivno sodelovala z državami članicami EU, Europolom in Eurojustom, pa tudi z agencijami ZDA in tretjimi državami (npr. Gruzijo).

Pravosodni sistem je imel zaradi ruske vojne agresije proti Ukrajini doslej največje število primerov, povezanih z vojnimi hudodelstvi in hudodelstvi zoper človečnost. Ena od posledic je bila ustanovitev koordinacijskega centra za podporo žrtvam in pričam aprila 2023. Druga posledica ruske vojaške agresije je bilo večje število sabotaž in terorističnih dejanj (187 leta 2023), katerih tarča je bila zlasti

ukrajinska kritična infrastruktura, to pa je dodatno obremenilo vire organov odkrivanja in pregona, varnostnih agencij ter celotnega pravosodnega sistema.

Ukrajina je v boju proti korupciji še naprej izvajala protikorupcijsko strategijo za obdobje 2021–2025 in državni protikorupcijski program za obdobje 2023–2025. Avgusta 2023 je bila sprejeta strategija za odvzem premoženjske koristi za obdobje 2023–2025, vlada pa je avgusta 2024 sprejela akcijski načrt za njeno izvajanje.

Decembra 2023 je bil sprejet nov zakon o krepitvi institucionalne zmogljivosti ukrajinskega nacionalnega urada za boj proti korupciji, s katerim se je število zaposlenih na navedenem uradu povečalo s 700 na 1 000. Nasprotno pa nacionalni urad za boj proti korupciji kljub priporočilu iz prejšnjih poročil na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti še vedno ni dosegel napredka pri vzpostavitvi zmogljivosti za avtonomno prisluškovanje. Julija 2023 je podpisal dogovor o sodelovanju z Evropskim javnim tožilstvom (EJT).

Dne 1. januarja 2024 je bil sprejet zakon o krepitvi neodvisnosti specializiranega državnega tožilstva za boj proti korupciji. Z navedenim zakonom je tožilstvo pridobilo status pravne osebe, ločene od generalnega državnega tožilstva, in v njem je določen postopek za konkurenčni izbor pri imenovanju na upravne položaje na specializiranem državnem tožilstvu za boj proti korupciji in na položaje tožilcev, vključno z vodjo navedenega specializiranega tožilstva.

Ukrajina je marca 2023 spremenila zakonodajo o izbiri in pripravi tožilcev, s čimer je izboljšala mehanizem za zaposlovanje in disciplinske postopke.

Drugi zakonodajni ukrepi, ki so povezani z bojem proti korupciji in so bili sprejeti leta 2023, so vključevali nekatere spremembe zakonodaje o ureditvi financiranja političnih strank in volilnih kampanj ter ponovni vzpostavitvi obveznosti poročanja o financiranju političnih strank, pa tudi pravne spremembe za ponovno prijavo premoženjskega stanja s strani javnih uslužbencev.

Nacionalni urad za boj proti korupciji je leta 2023 začel 257 preiskav (v primerjavi s 187 leta 2022). Na podlagi rezultatov njegove preiskave in v skladu s postopkovnimi smernicami specializiranega državnega tožilstva za boj proti korupciji je bilo leta 2023 na višjem protikorupcijskem sodišču vloženih 100 obtožnic (v primerjavi s 54 leta 2022), sodišče pa je izreklo 44 pravnomočnih obsodb (tudi proti štirim sodnikom, enemu poslancu, dvema namestnikoma ministrov in enemu javnemu uslužbencu najvišje kategorije (A)).

Junija 2024 je začel veljati zakon o reviziji pravne podlage ukrajinskega urada za gospodarsko varnost, s katerim se je vzpostavil odprt, pregleden in konkurenčen postopek za izbiro vodstva in osebja, preverjanje osebja ter neodvisno revizijo uspešnosti, kar je prispevalo h krepitvi odgovornosti, integritete in strokovnosti v boju proti gospodarskemu kriminalu.

6. Zunanji odnosi in temeljne pravice

Spoštovanje temeljnih pravic je na splošno zagotovljeno, Ukrajina pa je kljub omejitvam zaradi trajajoče vojne in vojnega stanja pokazala, da je zavezana njihovi zaščiti in nadaljnjemu usklajevanju s standardi EU. Zaradi vojnega stanja so bile omejene nekatere pravice in svoboščine, vendar so te omejitve v veliki meri ostale sorazmerne z varnostnimi razmerami in so se na splošno previdno uporabljale.

Ukrajina je sprejela zakon o ratifikaciji Rimskega statuta in izvedla ukrepe za uskladitev domače zakonodaje z mednarodnimi obveznostmi, s čimer je znatno napredovala pri ratifikaciji Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča.

Ukrajina še naprej izvaja projekt Sveta Evrope za boj proti sovražnemu govoru v Ukrajini za obdobje 2023–2025. Cilj projekta je okrepiti nacionalna pravna sredstva proti diskriminaciji in sovraštvu, vključno z izboljšanjem oblik odškodnine za žrtve.

Po ratifikaciji Konvencije Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (Istanbulska konvencija) je Ukrajina maja 2024 sprejela spremembe zakonika o prekrških, da bi zakonodajo o preprečevanju nasilja v družini in boju proti njemu uskladila z navedeno konvencijo.

Zaradi obsežne ruske invazije ter namernih napadov na civiliste in civilno infrastrukturo se število invalidov med vojaki in civilisti še naprej povečuje. Ukrajina je junija 2023 sprejela nov zakon o registraciji invalidov, ki potrebujejo pomoč iz specializiranih skladov. Nov zakon je bil dopolnjen s proračunskimi prizadevanji za financiranje pomoči invalidom.

Ukrajina je 8. decembra 2023 spremenila zakonodajo o narodnih manjšinah in uvedla bistvene spremembe zakonov o narodnih manjšinah (skupnostih), medijih, državnem jeziku, založništvu in izobraževanju, temu pa je sledilo več izvedbenih zakonov, časovnih načrtov in metodologij.

Zaradi ruske vojne agresije je v Ukrajini 3,7 milijona notranje razseljenih oseb. Ukrajina je aprila 2023 sprejela strategijo državne politike na področju notranjega razseljevanja in spremljajoči akcijski načrt za obdobje 2023–2025. Poleg stanovanj in zaposlovanja je med glavnimi cilji tudi zagotavljanje stalnega izobraževanja otrok iz razseljenih družin.

7. Priporočila

Ukrajina na splošno še naprej izpolnjuje zahteve za liberalizacijo vizumskega režima in je sprejela ukrepe za obravnavanje nekaterih predhodnih priporočil Komisije. Vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja, kolikor to dopuščajo sedanje razmere. Nadalje je treba obravnavati zlasti naslednja vprašanja:

a) uskladitev vizumske politike Ukrajine, kar zadeva seznam EU s tretjimi državami, za katere velja vizumska obveznost, zlasti v zvezi z državami, ki predstavljajo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU;

b) nadaljevanje krepitve prizadevanj za boj proti organiziranemu kriminalu, s posebnim poudarkom na boju proti tihotapljenju strelnega orožja in drog, boju proti trgovini z ljudmi in finančni razsežnosti organiziranega kriminala, kljub izzivom, povezanim z vojno;

c) še naprej krepiti okvir za boj proti korupciji in zagotoviti, da so protikorupcijske institucije popolnoma neodvisne ter sposobne doseči dejanske in pomembne rezultate, tudi glede na dolgoročna prizadevanja za obnovo.

KOSOVO

Komisija je 19. januarja 2012 začela dialog s Kosovom o liberalizaciji vizumskega režima in 14. junija 2012 predstavila časovni načrt za liberalizacijo vizumskega režima[22], v katerem so opredeljeni zakonodajni in drugi ukrepi, ki jih mora Kosovo sprejeti in izvesti. Komisija je nato sprejela štiri poročila, v katerih je ocenila napredek Kosova[23]. Dne 4. maja 2016 je Svetu in Evropskemu parlamentu predlagala[24] odpravo vizumske obveznosti za Kosovo. Ko je Kosovo izpolnilo dve prej neizpolnjeni zahtevi[25], je Komisija 18. julija 2018[26] potrdila, da je Kosovo izpolnilo vseh 95 meril iz časovnega načrta, in predlagala liberalizacijo vizumskega režima za Kosovo.

Po pogajanjih med Evropskim parlamentom in Svetom je bila 19. aprila 2023 sprejeta Uredba (EU) 2023/850[27], s katero je spremenjena Uredba (EU) 2018/1806 in se Kosovo prenese iz dela 2 Priloge I v del 4 Priloge II k slednji navedeni uredbi. Izvzetje iz vizumske obveznosti velja od 1. januarja 2024, in sicer za imetnike biometričnih potnih listov, ki jih je izdalo Kosovo v skladu s standardi Mednarodne organizacije civilnega letalstva (ICAO).

Kosovo od zaključka časovnega načrta za liberalizacijo vizumskega režima leta 2018 še naprej sprejema in izvaja zakonodajo na področjih iz časovnega načrta, pri čemer večinoma izpolnjuje standarde EU in mednarodne standarde v skladu z merili iz navedenega načrta.

1. Usklajevanje vizumske politike

Kosovo uporablja brezvizumski režim za 16 držav, ki so na seznamu EU z državami, za katere velja vizumska obveznost: Bahrajn, Belize, Esvatini, Fidži, Gvajana, Jordanija, Kuvajt, Lesoto, Malavi, Maldivi, Oman, Papua Nova Gvineja, Katar, Sveti Tomaž in Princ, Saudova Arabija in Turčija. Kosovo je avgusta 2024 ponovno uvedlo vizumsko obveznost za državljane Bocvane, Namibije in Južne Afrike.

Kot je navedeno v preambuli k uredbi, s katero je bil Kosovu odobren brezvizumski status[28], bi si moralo Kosovo prizadevati za nadaljnjo uskladitev svoje vizumske politike z vizumsko politiko EU, da bi zagotovili dobro upravljanje migracij in varno okolje. Neusklajenost vizumske politike Kosova z vizumsko politiko EU povzroča večje tveganje nedovoljenih migracij v EU po zahodnobalkanski poti.

Kosovo se je v okviru svojega programa reform iz načrta za rast zavezalo, da se bo nadaljevalo usklajevanje s seznamom EU z državami, za katere velja vizumska obveznost. Do popolne uskladitve bi se od Kosova kot začasen minimalen ukrep pričakoval strožji nadzor brezvizumskih prihodov

---

22 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/IP_12_605.

23 COM(2013) 66 final, COM(2014) 488 final, COM(2015) 906 final, ki ga spremlja SWD(2015) 706 final, in COM(2016) 276 final.

24 COM(2016) 277 final.

25 Ratifikacija sporazuma o določitvi meje s Črno goro (21. marca 2018) ter doseganje in krepitev zanesljivih rezultatov pri preiskavah in pravnomočnih sodnih odločbah v zadevah, povezanih z organiziranim kriminalom in korupcijo.

26 COM(2018) 543 final.

27 Uredba (EU) 2023/850 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. aprila 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2018/1806 o seznamu tretjih držav, katerih državljani morajo pri prehodu zunanjih meja imeti vizume, in držav, katerih državljani so izvzeti iz te obveznosti (Kosovo (To poimenovanje ne posega v stališča o statusu ter je v skladu z RVSZN 1244/1999 in mnenjem Meddržavnega sodišča o razglasitvi neodvisnosti Kosova.)).

28 Prav tam, uvodna izjava 6.

državljanov tretjih držav, zlasti iz držav, ki pomenijo varnostno tveganje ali tveganje nedovoljenih migracij.

2. Varnost dokumentov, vključno z biometričnimi podatki

Kosovo strojno čitljive biometrične osebne potne listine izdaja v skladu s standardi organizacije ICAO in EU za varnostne značilnosti in biometrične podatke v potnih listinah. Strojno čitljive biometrične osebne potne listine se izdajajo od leta 2011. Zadnji nebiometrični potni listi, izdani leta 2011, so prenehali veljati leta 2021. Zato veljavni nebiometrični potni listi niso več v obtoku. Ena država članica je omenila, da so varnostne značilnosti nove osnovne potne listine, ki jo je izdalo Kosovo (biometrična s čipom), sicer dobre, vendar je listina prilagojena z brizgalno tehnologijo, zato jo je lažje ponarediti.

Kosovo je leta 2023 začelo izvajati dve pobudi za izboljšanje varnosti dokumentov: prvič, vlada je odobrila nov zakon o osebnih izkaznicah in ga poslala skupščini v odobritev; drugič, odobrilo je novo upravno navodilo za izdajanje osebnih izkaznic, s katerim se poenostavlja postopek prijave in izboljšujejo varnostne značilnosti osebnih izkaznic.

Kosovska policija Interpolu redno poroča o izgubljenih in ukradenih potnih listih. Leta 2022 mu je prijavila 4 440 ukradenih in izgubljenih potnih listin, leta 2023 pa 4 531.

3. Integrirano upravljanje meja, upravljanje migracij, azil

Kosovo je na področju upravljanja meja decembra 2023 odobrilo nov zakon o mejni kontroli za nadaljnje usklajevanje z ustreznim pravnim redom EU, zlasti z zakonikom o schengenskih mejah ter direktivo o predhodnih informacijah o potnikih (API) in direktivo o evidenci podatkov o potnikih (PNR). Kosovo na svojih mejnih prehodih še naprej izvaja integrirano upravljanje meja, ki se je leta 2013 izboljšalo z ustanovitvijo nacionalnega centra za upravljanje meja, zadolženega za razširjanje informacij in opravljanje vloge skupnega večagencijskega centra za analizo tveganja. Kosovo je v obdobju 2009–2024 pripravilo in odobrilo tri zaporedne strategije za integrirano upravljanje meja. Trenutno izvaja strategijo za obdobje 2020–2025.

Podlaga za sodelovanje s Kosovom je njegov stabilizacijsko-pridružitveni sporazum z EU, ki je začel veljati leta 2016. Kosovo je s sosednjimi državami podpisalo tudi več dvostranskih sporazumov v zvezi z upravljanjem meja, kot je sporazum z Albanijo iz leta 2018, ki zadeva skupni nadzor meje na mejnem prehodu Morine–Kukes.

Kosovo je leta 2016 podpisalo delovni dogovor z agencijo Frontex. Od takrat z agencijo Frontex tesno sodeluje, saj so kosovski organi izkoristili strokovno znanje njenih uradnikov na področju preverjanja dokumentov in upravljanja meja. Od projekta regionalne podpore EU za krepitev zmogljivosti na področju varnosti meja na Zahodnem Balkanu (*EU Regional Support to Strengthen Border Security Capacities in the Western Balkans*) se med drugim pričakuje, da bo Kosovo pridobilo dostop do programov in opreme za krepitev zmogljivosti, zagotovilo napredek nacionalnih koordinacijskih centrov ter svojo strategijo integriranega upravljanja meja uskladilo z evropskim konceptom in strategijo integriranega upravljanja meja.

Kosovo je v zvezi z upravljanjem nedovoljenih migracij decembra 2023, tj. nekaj dni pred začetkom veljavnosti liberalizacije vizumskega režima, vzpostavilo mehanizem zgodnjega opozarjanja za spremljanje migracijskih trendov svojih državljanov na schengenskem območju. Ministrstvo za notranje zadeve je revidiralo akcijski načrt migracijske strategije, da bi ga uskladilo z nedavnim dogajanjem v EU. Akcijski načrt je bil odobren junija 2024.

Kar zadeva sodelovanje na področju ponovnega sprejema, je Kosovo do leta 2022 podpisalo sporazume o ponovnem sprejemu s 24 državami, vključno z 20 državami članicami schengenskega območja. Leta 2023 se je začelo pogajati o dvostranskih sporazumih o ponovnem sprejemu z Latvijo, Litvo in Poljsko. Države članice so na splošno poročale o tesnem sodelovanju s Kosovom na področju ponovnega sprejema. Ena od držav članic je poudarila, da so potrebne izboljšave v zvezi z nekaterimi prošnjami za ponovni sprejem, ki se od leta 2018 med drugim zaradi pomanjkljivega evidentiranja v biometričnih podatkovnih zbirkah ali netočnega matičnega registra vse pogosteje zavračajo.

Po objavi letnega poziva agencije Frontex partnerskim institucijam z Zahodnega Balkana, naj kot opazovalke sodelujejo na sestankih delovne skupine za posamezne države, ki jo vodi agencija Frontex, je bil Kosovu dodeljen status opazovalca v delovni skupini za Alžirijo, Maroko in Irak.

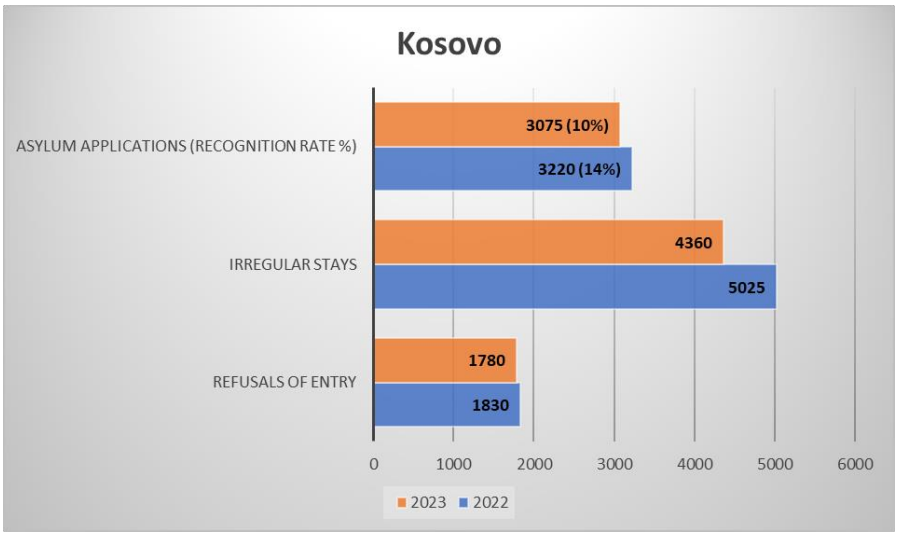
Agencija Evropske unije za azil (EUAA) in ministrstvo za notranje zadeve sta marca 2022 podpisala časovni načrt za sodelovanje med Kosovom in agencijo EUAA v zvezi z izboljšanjem azilnega in sprejemnega sistema v skladu s skupnimi standardi azilnega sistema in standardi EU. Marca 2024 je bil rok za izvedbo časovnega načrta podaljšan za eno leto, pri čemer je bilo upoštevano, da so nekateri cilji, predvideni v časovnem načrtu, še vedno aktualni.

4. Spremljanje trendov migracij, začasne zaščite, prošenj za mednarodno zaščito in ponovnega sprejema

Število prošenj za mednarodno zaščito, ki so jih v državah članicah vložili državljani Kosova, se je med letoma 2022 in 2023 nekoliko zmanjšalo (za 4,5 %), pri čemer je bilo leta 2022 vloženih 3 220 prošenj, leta 2023 pa 3 075. Stopnja ugodno rešenih prošenj, ki je bila leta 2022 14-odstotna, se je leta 2023 znižala na 10 %.

Države članice so leta 2023 poročale o 176 nezakonitih prehodih meje s strani državljanov Kosova, kar je bistveno bolje in za 48 % manj kot leta 2022 (339), enak trend pa velja tudi za število kosovskih državljanov, za katere je bilo ugotovljeno, da v državah članicah prebivajo nezakonito, in sicer se je njihovo število v primerjavi z letom 2022 zmanjšalo za 13 % (s 5 025 v letu 2022 na 4 360 v letu 2023). Število zavrnitev vstopa državljanom Kosova v države članice se je leta 2023 zmanjšalo za 3 % (s 1 830 v letu 2022 na 1 780 v letu 2023), kar je pozitivna sprememba trenda glede na predhodno leto.

Število odločb o vrnitvi, izdanih leta 2023 (4 565), je v primerjavi z letom 2022 (4 455) ostalo stabilno in se je povečalo le za 2 %. Leta 2023 je bilo sporočenih 1 465 vrnitev državljanov Kosova v primerjavi s 1 540 v letu 2022 (5-odstotno zmanjšanje). Enak trend je zaznamoval stopnjo vračanja, ki se je znižala s 35 % v letu 2022 na 32 % v letu 2023.

Vir: Eurostat.

Ker bodo popolni podatki Eurostata za leto 2024 na voljo šele sredi leta 2025, učinka začetka veljavnosti liberalizacije vizumskega režima na migracijske in azilne trende na schengenskem območju še ni mogoče v celoti oceniti.

Nekatere države članice pa so poročale o znatnem povečanju števila neutemeljenih prošenj za azil, ki so jih od začetka leta 2024 vložili državljani Kosova. V prvih sedmih mesecih leta 2024 so v državah članicah EU vložili 3 905 prošenj (108 % več kot v enakem obdobju leta 2023). Kosovo in skupina za schengensko sodelovanje na lokalni ravni sta v okviru pobud, sprejetih za obravnavanje tega vprašanja, začela razprave o vzpostavitvi mehanizma za izmenjavo informacij med organi držav članic (vključno z lokalnimi diplomatskimi misijami) in kosovskimi organi, da bi spremljala trende nedovoljenih migracij in azila. Kosovo bo v okviru te pobude tudi ponovno organiziralo notranjo kampanjo za obveščanje o pravicah in obveznostih, ki veljajo za potovanje na schengensko območje, ter vzpostavilo dvostransko sodelovanje z najbolj prizadetimi državami članicami EU.

5. Javni red in varnost

EU je zaradi neodločnega ukrepanja za umiritev napetosti na severu Kosova junija 2023 začela izvajati več ukrepov v zvezi s Kosovom, ki vplivajo tudi na finančno podporo. Kosovo je leta 2023 začelo izvajati spremembe pravnega okvira za kazenske in pravosodne zadeve iz leta 2022, vključno s kazenskim zakonikom, zakonikom o kazenskem postopku, zakonom o agenciji za preprečevanje korupcije ter zakonom o prijavi, izvoru in nadzoru premoženja in daril. Leta 2023 je dodatno spremenilo kazenski zakonik in zakonik o kazenskem postopku. Te spremembe so prispevale k nadaljnji uskladitvi pravnega okvira Kosova s pravnim redom EU na teh področjih. Kosovo je začelo pripravljati tudi novo protikorupcijsko strategijo. Junija 2023 sta bila sprejeta nacionalna strategija in akcijski načrt za preprečevanje terorizma in boj proti njemu za obdobje 2023–2028.

Oktobra 2023 je bil sprejet zakon o posebnem tožilstvu, ki zagotavlja pravno podlago za posebno preiskovalno enoto pri kosovski policiji, ki bo podpirala posebno tožilstvo. Ta zakon ustvarja tudi podlago za skupne preiskovalne skupine za preiskovanje in pregon kaznivih dejanj, za katere je pristojno posebno tožilstvo.

Sodelovanje na področju varnosti med Kosovom in EU je podprto z delovnim dogovorom, ki sta ga Kosovo in Europol podpisala leta 2020, dopolnjujejo pa ga posebni sporazumi o izmenjavi tajnih podatkov in uporabi kanala SIENA. Kosovo je marca 2023 na Europol napotilo uradnika za zvezo. Kosovska policija sodeluje tudi v dejavnostih platforme EMPACT, pri čemer je Kosovo v ciklu

EMPACT 2024–2025 potrdilo sodelovanje v 12 operativnih akcijskih načrtih in 70 operativnih ukrepih. Organi se še naprej izvajali dvostranski izvedbeni dogovor z EU o skupnem akcijskem načrtu za boj proti terorizmu na Zahodnem Balkanu.

Kosovo prav tako ohranja delovni dogovor z Agencijo Evropske unije za usposabljanje na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj (CEPOL), ki je bil podpisan leta 2017. Sodeluje v dejavnostih agencije CEPOL, tudi v okviru projekta partnerstva Zahodnega Balkana za boj proti kriminalu in terorizmu, ki ga financira EU.

Kosovo je na podlagi delovnega dogovora za leto 2020 in v okviru projekta IPA8 II še naprej sodelovalo z agencijo EUDA.

6. Temeljne pravice

Ustavni in pravni okvir Kosova na splošno varuje temeljne pravice in svoboščine. Kosovo je v skladu z Istanbulsko konvencijo imenovalo nacionalnega koordinatorja za nasilje v družini in ustanovilo centralni sekretariat za boj proti nasilju na podlagi spola. Kar zadeva boj proti nasilju na podlagi spola, je Kosovo uvedlo nov program za rehabilitacijo storilcev kaznivih dejanj in sprejelo spremembe kazenske zakonodaje, s katerimi je zaostrilo kazni in vzpostavilo zaščitne ukrepe za uporabo prava. S spremembami zakonika o kazenskem postopku so bile odpravljene tudi nekatere pomanjkljivosti v zvezi s spoštovanjem procesnih rokov in zastopanjem obrambe. Med preostalimi perečimi vprašanji so odloženi in pretirano dolgotrajni sodni postopki. Civilni zakonik, s katerim bi okrepili varstvo državljanskih in temeljnih pravic, še ni bil sprejet.

Vlada je sprejela strategijo za varstvo in spodbujanje pravic skupnosti, namenjeno krepitvi pravic manjšin. Na pravice in življenjske razmere manjšinskih skupnosti je negativno vplivalo več ukrepov, nesorazmerno bolj na severu Kosova, kot so postopki razlastitve, izvedeni brez upoštevanja pravnih postopkov, uredba centralne banke, ki omejuje gotovinske transakcije v kateri koli valuti, ki ni euro, ter zaprtja srbskih bank, srbskih poštnih uradov in ponudnikov javnih storitev, ki jih podpira Srbija, na Kosovu, ki so poslovali zunaj kosovskega pravnega okvira. Od Kosova se pričakuje, da bo na usklajen in dogovorjen način ohranilo obstoječe mehanizme za zaščito pravic manjšinskih skupnosti in izboljšalo njihovo izvajanje, pri čemer bo uporabilo dialog o normalizaciji odnosov s Srbijo pod okriljem EU. Kosovo je z dolgo pričakovano odločbo izvršilo sodbo ustavnega sodišča o lastništvu zemljišč samostana Deçan/Dečani.

Skupščina je julija 2024 sprejela nov zakon o medijskem regulatorju. Prispeva k izboljšanju regulacije medijev in uspešnosti regulatorja. Vendar v spremembah, ki jih je sprejela skupščina, večina priporočil EU in drugih mednarodnih partnerjev ni bila upoštevana. Še vedno obstajajo pomisleki glede neodvisnosti, pooblastil in financiranja regulatorja ter nejasnosti in nesorazmernosti zakonodaje. Opozicija je zakon predložila v presojo ustavnemu sodišču.

7. Priporočila

Kosovo na splošno še naprej izpolnjuje zahteve za liberalizacijo vizumskega režima. Kljub temu so potrebna nadaljnja prizadevanja. Nadalje je treba obravnavati zlasti naslednja vprašanja:

a) uskladitev vizumske politike Kosova s seznamom EU s tretjimi državami, za katere velja vizumska obveznost. Kosovo bi moralo do popolne uskladitve kot začasen minimalen ukrep uvesti strožji nadzor brezvizumskih prihodov državljanov tretjih držav, zlasti iz držav, ki pomenijo varnostno tveganje ali tveganje nedovoljenih migracij, in sicer z operativnimi in/ali upravnimi pobudami (npr. na mejnih prehodih) ali nacionalno zakonodajo;

b) nadaljevanje in krepitev pobud, ki so se nedavno začele izvajati v sodelovanju z državami članicami, za spremljanje težave neutemeljenih prošenj za azil, ki jih državljani Kosova vložijo v državah članicah, vključno z okrepitvijo kampanj ozaveščanja o pravilih, ki veljajo za potovanja na schengensko območje, in strožjim preverjanjem ob odhodih;

c) nadaljnje izvajanje dvostranskih sporazumov o ponovnem sprejemu, da bi ohranili sedanjo dobro raven sodelovanja in si prizadevali za sklenitev novih sporazumov o ponovnem sprejemu;

d) nadaljnje izvajanje pravnega in političnega okvira za pravosodne in kazenske zadeve;

e) dodatna krepitev varstva pravic manjšinskih skupnosti in izboljšanje njihovega uveljavljanja.

2. DRŽAVE, KI SO IZ VIZUMSKE OBVEZNOSTI IZVZETE VEČ KOT SEDEM LET

ALBANIJA

1. Usklajevanje vizumske politike

Albanija uporablja brezvizumski režim za 13 držav, ki so na seznamu EU z državami, za katere velja vizumska obveznost, od katerih jih je sedem trajno izvzetih iz vizumske obveznosti (Armenija, Azerbajdžan, Belorusija, Kazahstan, Kitajska, Kuvajt in Turčija), za šest držav pa velja sezonsko izvzetje iz vizumske obveznosti za vstop v Albanijo (za Bahrajn, Katar, Oman, Saudovo Arabijo in Tajsko od 16. marca do 31. decembra 2024 ter za Indonezijo od 1. aprila do 31. decembra 2024). Poleg tega lahko v Albanijo brez vizuma vstopijo tudi državljani tretjih držav z desetletnim dovoljenjem za prebivanje v Združenih arabskih emiratih, ki je ob vstopu veljavno vsaj eno leto.

Albanija je aprila 2023 s seznama sezonskih izvzetij iz vizumske obveznosti umaknila Rusijo, Indijo in Egipt, marca 2024 pa je na seznam dodala Indonezijo. Maja 2024 je delno prenehala uporabljati izvzetje Belorusije iz vizumske obveznosti za imetnike diplomatskih in službenih potnih listov. Ta brezvizumski režim pa še vedno velja za vse beloruske imetnike navadnih potnih listov. Albanija je julija 2024 prenehala uporabljati brezvizumski režim za imetnike vseh potnih listov Gvajane.

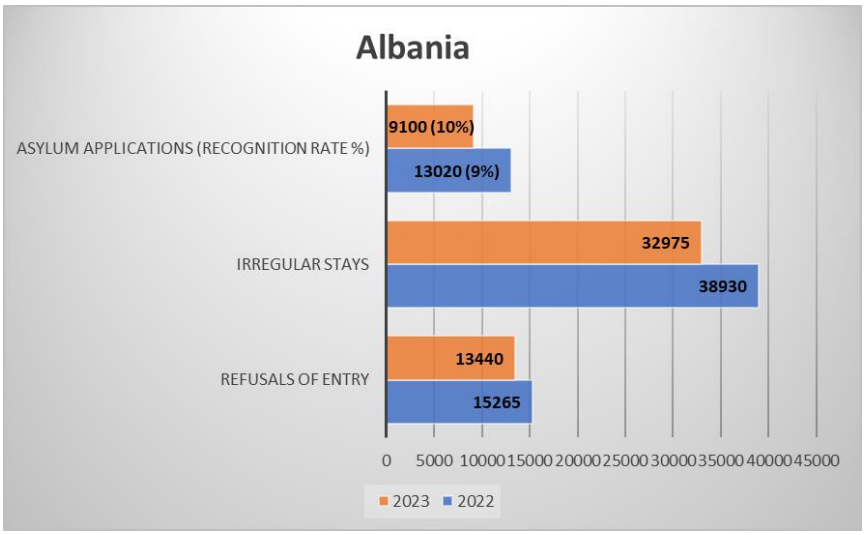
Neusklajenost vizumske politike Albanije z vizumsko politiko EU povzroča večje tveganje nedovoljenih migracij v EU po zahodnobalkanski poti. Komisija od Albanije pričakuje nadaljnji napredek pri usklajevanju vizumske politike. Albanija se je v okviru svojega programa reform iz načrta za rast zavezala, da bo nadaljevala usklajevanje s seznamom EU z državami, za katere velja vizumska obveznost. Do popolne uskladitve bi bil kot koristen začasen minimalen ukrep potreben strožji nadzor brezvizumskih prihodov državljanov tretjih držav, zlasti iz držav, ki pomenijo varnostno tveganje ali tveganje nedovoljenih migracij.

2. Spremljanje trendov nedovoljenih migracij, prošenj za mednarodno zaščito, vračanja in ponovnega sprejema

Število prošenj za mednarodno zaščito, ki so jih v državah članicah vložili državljani Albanije, se je med letoma 2022 in 2023 zmanjšalo za 30 %, pri čemer je bilo leta 2023 vloženih 9 100 prošenj, leta 2022 pa 13 020. Stopnja ugodno rešenih prošenj, ki je bila v letu 2022 9-odstotna, se je leta 2023 nekoliko zvišala (10 %).

Države članice so leta 2023 poročale o 639 nezakonitih prehodih meje državljanov Albanije, kar je 14 % manj kot leta 2022 (746). Enak trend je opazen pri številu državljanov Albanije, za katere je bilo ugotovljeno, da nezakonito prebivajo v državah članicah, in sicer se je število leta 2023 (32 975) v primerjavi z letom 2022 (38 930) zmanjšalo za 15 %. Število zavrnitev vstopa državljanom Albanije v države članice se je leta 2023 zmanjšalo za 12 % (s 15 265 v letu 2022 na 13 440 v letu 2023).

Število odločb o vrnitvi, izdanih leta 2023 (17 415), se je v primerjavi z letom 2022 (24 165) zmanjšalo za 28 %. Leta 2023 je bilo sporočenih 8 235 vrnitev državljanov Albanije v primerjavi z 10 020 v letu 2022 (18-odstotno zmanjšanje). Stopnja vračanja se je nekoliko zvišala, in sicer z 41 % leta 2022 na 47 % leta 2023, kar pomeni nadaljevanje pozitivnega trenda iz preteklih let.

Vir: Eurostat.

3. Sodelovanje na področju migracij, upravljanja meja in ponovnega sprejema

Albanija še naprej konstruktivno sodeluje pri izvajanju akcijskega načrta EU za Zahodni Balkan. Še naprej je izvajala medsektorsko strategijo za integrirano upravljanje meja za obdobje 2021–2027 in z njo povezan akcijski načrt za obdobje 2021–2023. Maja 2024 je sprejela tudi novo nacionalno strategijo za migracije za obdobje 2024–2030 in z njo povezan akcijski načrt za obdobje 2024–2026. Prizadevanja pri teh pobudah so bila osredotočena na povečanje zmogljivosti za upravljanje migracij ter na medinstitucionalno in mednarodno sodelovanje, pri čemer se je na tem področju izvajalo šest projektov.

Na področju migracij in upravljanja meja se izvajajo skupne operacije z Evropsko agencijo za mejno in obalno stražo (Frontex). Albanija je 15. septembra 2023 podpisala nov sporazum o statusu, ki je začel veljati junija 2024 ter je agenciji Frontex poleg obstoječih napotitev od leta 2019 in leta 2021 na albansko kopensko mejo z Grčijo in morsko mejo z Italijo omogočil nove napotitve uradnikov stalne enote evropske mejne in obalne straže na albanske meje z državami, ki niso članice EU. Države članice so na splošno poročale o tesnem sodelovanju z Albanijo. V Tirani ima sedež uradnik za zvezo agencije Frontex z regionalnim mandatom, ki zajema Albanijo, Kosovo in Severno Makedonijo.

Albanija je na področju ponovnega sprejema še naprej izvajala sporazum o ponovnem sprejemu med EU in Albanijo ter dvostranske sporazume o ponovnem sprejemu. Obravnavanih je bilo 407 prošenj za ponovni sprejem albanskih državljanov iz držav članic EU (tj. 33 več kot leta 2022). Albanija naj bi na področju ponovnega sprejema na splošno zadovoljivo sodelovala z državami članicami. Samo dve državi članici sta poročali, da so se prizadevanja za vračanje sicer povečala, vendar bodo morda potrebna dodatna prizadevanja za dvig ravni sodelovanja.

Države članice v letu 2023 pri identifikaciji in pridobivanju potnih listin za domnevne albanske državljane niso potrebovale nobene dodatne pomoči agencije Frontex. Leta 2024 je bil Albaniji po pozivu agencije Frontex Zahodnemu Balkanu, naj kot opazovalka sodeluje na sestankih delovne skupine za posamezne države, ki jo vodi agencija Frontex, dodeljen status opazovalke v delovni skupini za Alžirijo, Bangladeš, Maroko in Somalijo.

Albanija je še naprej sodelovala z agencijo EUAA. Albanski minister je oktobra 2024 potrdil drugi časovni načrt, v katerem je opredeljeno to sodelovanje in ki zajema obdobje 2024–2027.

4. Ukrepi v zvezi z neutemeljenimi prošnjami za azil

Albanija je nadaljevala ukrepe, ki so bili sprejeti leta 2022 in omenjeni v šestem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti. Leta 2022 je bil sprejet medinstitucionalni akcijski načrt za preprečevanje vlaganja prošenj za azil s strani državljanov Albanije v schengenskih državah/državah EU, ki ga je Albanija začela izvajati leta 2023 na podlagi prejšnjih pozitivnih izkušenj pri reševanju te težave. Albanija je še naprej izvajala tudi poseben dvostranski akcijski načrt za rešitev vprašanja albanskih prosilcev za azil v Franciji. Prav tako je nadaljevala s krepitvijo preverjanja albanskih državljanov, ki prečkajo svoje nacionalne meje in potujejo na schengensko območje. Pri teh prizadevanjih je bil poseben poudarek na preverjanju mladoletnikov, ki potujejo v tujino, vključno s preverjanjem njihovih notarsko overjenih dovoljenj na meji.

Albanija je še naprej izvajala tudi akcijski načrt za rešitev vprašanja albanskih mladoletnikov brez spremstva v Italiji.

Albanska policija za meje in migracije je tudi intenzivno sodelovala in izmenjevala informacije s sorodnimi organi v regiji v zvezi s primeri Albancev, ki želijo zaprositi za azil v EU in potujejo prek sosednjih držav, da bi se izognili podrobnim preverjanjem, ki veljajo za albanske državljane, ko potujejo iz Albanije.

5. Državljanstvo za vlagatelje

Po podatkih iz šestega poročila na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti je Albanija leta 2023 napovedala, da bo začasno ustavila pobudo v zvezi z vzpostavitvijo sheme državljanstva za vlagatelje. Albanija je resnično ni vzpostavila in v zvezi s tem ni poročala o novem razvoju dogodkov. Komisija bo to vprašanje spremljala še naprej.

6. Sodelovanje na področju varnosti

Albanija je leta 2023 sodelovala v 20 skupnih preiskovalnih skupinah, namenjenih boju proti različnim kategorijam organiziranega kriminala, zlasti nedovoljenemu prometu s prepovedanimi drogami, pranju denarja in računalniškemu kriminalu. Na splošno je dobro sodelovala z vsemi vključenimi državami. V boju proti organiziranemu kriminalu je posebno pozornost namenila sodelovanju z organi odkrivanja in pregona v EU ter krepitvi in poglobitvi sodelovanja s sorodnimi strukturami na regionalni in mednarodni ravni. To sodelovanje je vključevalo izmenjavo policijskih informacij na področju preiskovanja kaznivih dejanj, povezanih z drogami, nezakonito trgovino, pranjem denarja, gospodarskim in finančnim kriminalom, računalniškim kriminalom in hudimi kaznivimi dejanji, potekala pa je predvsem prek Interpola, Europola in Camdenske meddržavne mreže uradov za odvzem premoženjske koristi (CARIN). Albanija je leta 2023 v Europol napotila drugega uradnika za zvezo.

Albanska državna policija je leta 2023 okrepila izmenjavo informacij, tako da je povečala število sporočil v mrežni aplikaciji SIENA, ki jih je posredovala mednarodnim partnerjem.

Albanija ostaja najaktivnejša tretja država, ki sodeluje pri platformi EMPACT. Albanska državna policija je ena od vodij operativnega ukrepa za projektno skupino za tihotapljenje migrantov na Zahodnem Balkanu. V obdobju poročanja je sodelovala na šestih dnevih skupnega ukrepanja v zvezi s tihotapljenjem migrantov, trgovino z ljudmi in trgovino z orožjem. Te operacije in izmenjave informacij s partnerji so prinesle pozitivne rezultate v zvezi z zasegi in aretacijami storilcev kaznivih dejanj. Europol je bil obveščen o vseh rezultatih dnevov skupnega ukrepanja.

Sodelovanje z agencijo CEPOL je potekalo v okviru partnerstva Zahodnega Balkana za boj proti kriminalu in terorizmu. V letu 2023 je v dejavnostih agencije CEPOL v okviru tega projekta

sodelovalo 52 uslužbencev albanske državne policije iz oddelka kriminalistične policije, oddelka za meje in migracije ter direktorata za boj proti terorizmu.

Albanija je v okviru svojih petih ciljev uspešno izvedla ukrepe, predvidene v skupnem akcijskem načrtu za boj proti terorizmu. Prvo šestmesečno poročilo o izvajanju za leto 2023 je bilo Komisiji predloženo oktobra 2023.

Albanija je na podlagi delovnega dogovora za leto 2019 in v okviru projekta IPA8 II še naprej sodelovala z agencijo EUDA.

7. Priporočila

Albanija je sprejela ukrepe za obravnavanje večine prejšnjih priporočil Komisije. Kljub temu je potreben nadaljnji napredek, pri čemer je treba obravnavati naslednja vprašanja:

a) uskladitev vizumske politike Albanije s seznamom EU z državami, za katere velja vizumska obveznost. Albanija bi morala do popolne uskladitve kot začasen minimalen ukrep uvesti strožji nadzor brezvizumskih prihodov državljanov tretjih držav, zlasti iz držav, ki pomenijo varnostno tveganje ali tveganje nedovoljenih migracij, in sicer z operativnimi in/ali upravnimi pobudami (npr. na mejnih prehodih) ali nacionalno zakonodajo;

b) nadaljevanje in krepitev pobud za reševanje vprašanja neutemeljenih prošenj za azil v EU, zlasti v zvezi z mladoletniki brez spremstva.

BOSNA IN HERCEGOVINA

1. Usklajevanje vizumske politike

Bosna in Hercegovina uporablja brezvizumski režim za sedem držav, ki so na seznamu EU z državami, za katere velja vizumska obveznost: Azerbajdžan, Kitajsko, Kuvajt, Katar, Rusijo, Saudovo Arabijo (sezonsko) in Turčijo.

Bosna in Hercegovina je za nadaljnjo uskladitev z vizumsko politiko EU septembra 2023 uvedla vizumsko obveznost za državljane Bahrajna, marca 2024 pa za državljane Omana, s čimer je skrčila svoj seznam brezvizumskih režimov, ki niso v skladu z vizumsko politiko EU. Za državljane Saudove Arabije pa je obnovila sezonski trimesečni brezvizumskih režim, in sicer od junija do septembra 2024 za največ 30 dni.

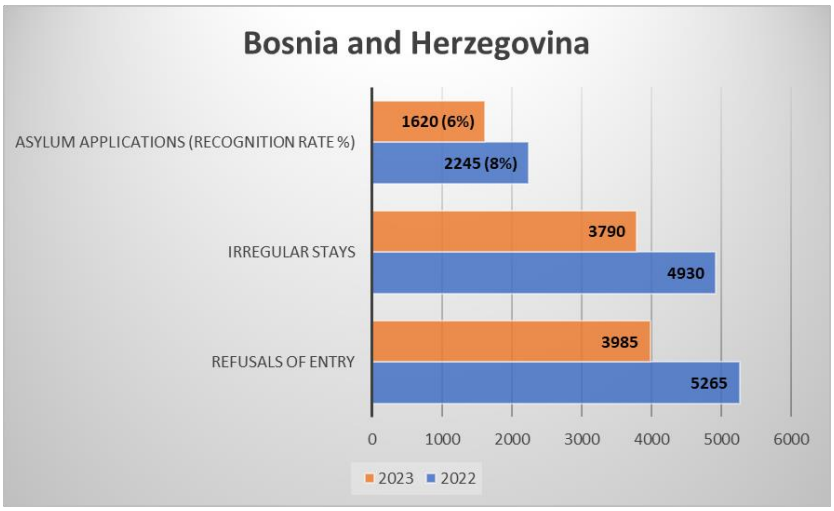
Neusklajenost vizumske politike Bosne in Hercegovine z vizumsko politiko EU povzroča večje tveganje nedovoljenih migracij v EU po zahodnobalkanski poti. Komisija od Bosne in Hercegovine pričakuje nadaljnji napredek pri usklajevanju vizumske politike in sprejetje strogih zavez v okviru programa reform Bosne in Hercegovine iz načrta za rast. Do popolne uskladitve je kot koristen začasen minimalen ukrep potreben strožji nadzor brezvizumskih prihodov državljanov tretjih držav, zlasti iz držav, ki pomenijo varnostno tveganje ali tveganje nedovoljenih migracij.

2. Spremljanje trendov nedovoljenih migracij, prošenj za mednarodno zaščito, vračanja in ponovnega sprejema

Državljani Bosne in Hercegovine so v letu 2023 v državah članicah vložili 1 620 prošenj za mednarodno zaščito, kar je za 28 % manj kot leta 2022 (2 245), s čimer se je nadaljeval pozitiven trend zmanjševanja njihovega števila glede na leto 2021. Stopnja ugodno rešenih prošenj se je znižala, in sicer z 8 % v letu 2022 na 6 % v letu 2023.

Države članice so leta 2023 poročale o 20 nezakonitih prehodih meje s strani državljanov Bosne in Hercegovine na zunanjih mejah EU v primerjavi z 22 leta 2022. Leta 2023 se je število državljanov Bosne in Hercegovine, za katere je bilo ugotovljeno, da v državah članicah prebivajo nezakonito, zmanjšalo za 23 %, pri čemer je bilo leta 2023 3 790 takih primerov, v letu 2022 pa 4 930. Število zavrnitev vstopa se je leta 2023 opazno zmanjšalo (za 24 %), in sicer s 5 265 primerov v letu 2022 na 3 985 v letu 2023.

Število odločb o vrnitvi, izdanih državljanom Bosne in Hercegovine (2 430 leta 2023 v primerjavi z 2 885 leta 2022) in število vrnjenih oseb (1 210 leta 2023 v primerjavi s 1 280 leta 2022) se je zmanjšalo za 16 % oziroma 5 %. Stopnja vračanja se je ponovno povišala s 44 % leta 2022 na 50 % leta 2023.

Vir: Eurostat.

3. Sodelovanje na področju migracij, upravljanja meja in ponovnega sprejema

Septembra 2023 je začel veljati nov zakon o tujcih. Bosna in Hercegovina izvaja svoj akcijski načrt za migracije in azil za obdobje 2021–2025 ter svojo strategijo in akcijski načrt za integrirano upravljanje meja za obdobje 2019–2023. Nova strategija za integrirano upravljanje meja za obdobje 2024–2029 je bila sredi leta 2024 v postopku sprejemanja. Osnutek zakona o nadzoru meja, namenjen uskladitvi s pravnim redom EU, do sredine leta 2024 še ni bil sprejet.

Pogajanja med Bosno in Hercegovino ter Evropsko komisijo o sporazumu o statusu agencije Frontex so se začela februarja 2024 in so bila zaključena septembra 2024. Sporazum bo kmalu podpisan. Uradnik za zvezo agencije Frontex s sedežem v Beogradu še naprej pokriva tudi Bosno in Hercegovino.

Bosna in Hercegovina je še naprej na splošno tesno sodelovala na področju ponovnega sprejema na podlagi sporazuma z EU, ki se izvaja učinkovito v zvezi z večino držav članic. Nekatere države članice so opozorile na nezadostno sodelovanje Bosne in Hercegovine na področju ponovnega sprejema v letu 2023 (čeprav se je od leta 2022 izboljšalo), pri čemer je bilo ugodno rešenih 55 % prošenj.

Čeprav se je število nezakonitih prehodov meje v EU po zahodnobalkanski poti na splošno zmanjšalo, se je njihovo število po odseku poti iz Bosne in Hercegovine na Hrvaško povečalo, pri čemer je bilo v prvih devetih mesecih leta 2024 število prehodov meje v primerjavi z istim obdobjem leta 2023 večje za približno 30 %. V prvih devetih mesecih leta 2024 je bilo vzdolž te meje zabeleženih skoraj 90 % vseh nezakonitih prehodov meje po zahodnobalkanski poti. Kriminalne mreže so po zaprtju alternativne poti iz Srbije na Madžarsko svoje operacije preselile na alternativno pot iz Bosne in Hercegovine na Hrvaško.

Število migrantov brez urejenega statusa, ki so jih organi Bosne in Hercegovine prestregli v letu 2023, se je v primerjavi z letom 2022 povečalo za 25 %. Najštevilčnejši so bili državljani Afganistana, Maroka, Sirije, Pakistana, Turčije (vključno s tistimi, ki uporabljajo možnost potovanja v Bosno in Hercegovino brez vizuma), Bangladeša in Irana.

Nezakoniti prihodi so še zlasti pogosti na Hrvaškem, tj. v edini državi članici, ki meji na Bosno in Hercegovino. Hrvaška intenzivno sodeluje z Bosno in Hercegovino pri upravljanju meja, tudi s skupnimi patruljami. Obe državi sodelujeta tudi v projektni skupini ZeBRA, ki jo podpira Europol in je namenjena boju proti organiziranim kriminalnim združbam, vpletenim v tihotapljenje migrantov. Bosno in Hercegovino so na področju migracij in upravljanja meja podprle tudi druge države članice,

vključno z usposabljanjem (npr. o uporabi biometričnih podatkov) in tehničnim strokovnim znanjem za prihodnjo vzpostavitev sistema predhodnih informacij o potnikih in evidence podatkov o potnikih (API/PNR) ter podatkovne zbirke o listinah za izboljšanje odkrivanja ponarejenih ali prenarejenih listin (oboje v teku).

Bosna in Hercegovina je še naprej plodno sodelovala z Agencijo Evropske unije za azil (EUAA), čeprav časovni načrt za obdobje 2024–2025 še ni bil sprejet.

4. Sodelovanje na področju varnosti

Bosna in Hercegovina je še naprej sodelovala z Europolom. Junija 2023 je začela delovati kontaktna točka, julija pa je bil v Haag napoten uradnik za zvezo. To je pomemben korak. V Bosni in Hercegovini se je od takrat povečala uporaba Europolovih izdelkov in storitev, pri čemer so se intenzivno izmenjevale informacije prek komunikacijskega sistema SIENA, zlasti o boju proti nedovoljenemu prometu s prepovedanimi drogami, finančnem kriminalu, boju proti organiziranemu kriminalu, tihotapljenju migrantov in preprečevanju terorizma. Bosna in Hercegovina je z 12 operativnimi ukrepi v letu 2023 povečala svoje sodelovanje v platformi EMPACT. V okviru prednostne naloge za strelno orožje iz platforme EMPACT je potekalo intenzivno sodelovanje v boju proti trgovini z orožjem in strelivom. Nadaljevalo se je tudi sodelovanje z državami članicami EU prek Interpola.

Bosna in Hercegovina je še naprej izvajala svojo strategijo za boj proti terorizmu za obdobje 2021–2026; leta 2023 so bili na vseh ravneh upravljanja sprejeti akcijski načrti. Napredovalo je izvajanje dvostranskega dogovora z EU v okviru skupnega akcijskega načrta za boj proti terorizmu.

Od novembra 2022 se izvaja strategija za boj proti terorizmu in nasilnemu ekstremizmu, leta 2023 pa so bili sprejeti akcijski načrti. Bosna in Hercegovina je februarja 2024 sprejela zakon o preprečevanju pranja denarja in boju proti financiranju terorizma, s katerim je izboljšala določbe o oceni tveganja in vzpostavila stalno usklajevalno telo, katerega cilj je uskladitev s pravnim redom EU, pa tudi oceno tveganja za zakon o preprečevanju pranja denarja in boju proti financiranju terorizma v zvezi z virtualnimi sredstvi ter akcijski načrt za obdobje 2024–2027.

Bosna in Hercegovina je v okviru projekta IPA8 II še naprej sodelovala z agencijo EUDA.

5. Priporočila

Bosna in Hercegovina je sprejela nekaj ukrepov za obravnavo prejšnjih priporočil Komisije. Kljub temu je potreben nadaljnji napredek, pri čemer je treba obravnavati naslednja vprašanja:

a) uskladitev vizumske politike Bosne in Hercegovine s seznamom EU z državami, za katere velja vizumska obveznost. Bosna in Hercegovina bi morala do popolne uskladitve kot začasen minimalen ukrep sprejeti dodatne varnostne ukrepe, vključno s strožjim nadzorom brezvizumskih prihodov državljanov tretjih držav, zlasti iz držav, ki pomenijo varnostno tveganje ali tveganje nedovoljenih migracij, in sicer z operativnimi in/ali upravnimi pobudami (npr. na mejnih prehodih) ali nacionalno zakonodajo;

b) hiter podpis in ratifikacijo sporazuma o statusu agencije Frontex, ki bo sklenjen z EU;

c) izboljšanje usklajevanja upravljanja meja, pri čemer je treba nujno rešiti vprašanje nezakonitih prehodov meja po alternativni poti, ki poteka skozi Bosno in Hercegovino.

REPUBLIKA MOLDAVIJA

1. Usklajevanje vizumske politike

Moldavija uporablja brezvizumski režim za 11 držav, ki so na seznamu EU z državami, za katere velja vizumska obveznost: Armenijo, Azerbajdžan, Belorusijo, Kubo, Kazahstan, Kirgizistan, Katar, Rusijo, Tadžikistan, Turčijo in Uzbekistan.

V letu 2023 ni bil dosežen napredek pri povečanju usklajenosti z vizumsko politiko EU, je pa bil aprila 2024 odpravljen sporazum med Moldavijo in Ekvadorjem o potovanjih brez vizumov. Moldavija je v svojem prispevku k pripravi tega poročila izjavila, da bo do datuma pristopa svojo vizumsko politiko v celoti uskladila z vizumsko politiko EU.

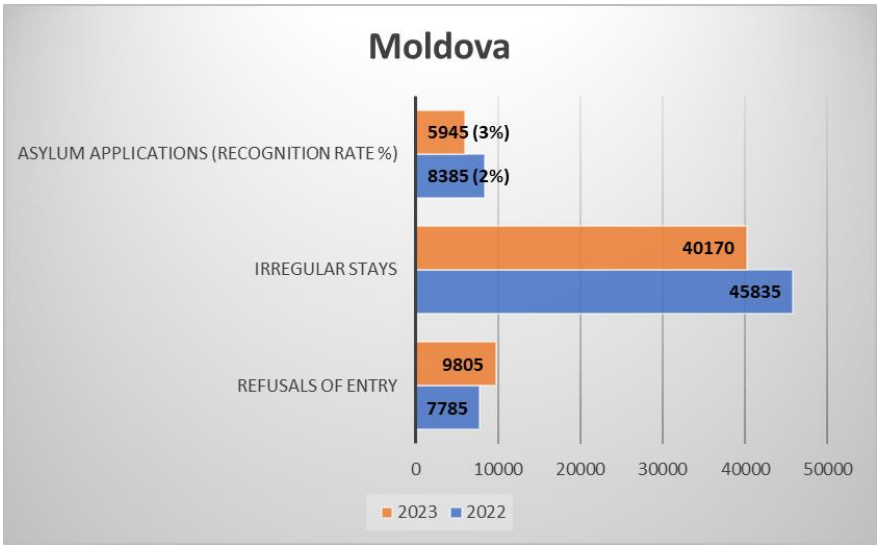
Komisija od Moldavije pričakuje, da bo dosegla nadaljnji napredek pri usklajevanju vizumske politike. Do popolne uskladitve bi se od Moldavije kot začasen minimalen ukrep pričakoval strožji nadzor brezvizumskih prihodov državljanov tretjih držav, zlasti iz držav, ki pomenijo varnostno tveganje ali tveganje nedovoljenih migracij.

2. Spremljanje trendov nedovoljenih migracij, prošenj za mednarodno zaščito, vračanja in ponovnega sprejema

Število prošenj za mednarodno zaščito, ki so jih v državah članicah vložili državljani Moldavije, se je med letoma 2022 in 2023 zmanjšalo za 29 %, pri čemer je bilo leta 2022 vloženih 8 385 prošenj, leta 2023 pa 5 945. Stopnja ugodno rešenih prošenj je bila leta 2023 3-odstotna, leta 2022 pa 2-odstotna.

Tudi v letu 2023 je le malo državljanov Moldavije poskusilo nedovoljeno prestopiti zunanjo mejo EU (20 primerov, v primerjavi z 29 v letu 2022). Število državljanov Moldavije, za katere je bilo ugotovljeno, da v državah članicah prebivajo nezakonito, se je zmanjšalo, in sicer s 45 835 v letu 2022 na 40 170 v letu 2023 (12-odstotno zmanjšanje). Leta 2023 je bil vstop v države članice zavrnjen 9 805 državljanom Moldavije, kar je za 26 % več kot leta 2022 (7 785).

Leta 2023 je število odločb o vrnitvi, izdanih državljanom Moldavije, ostalo skoraj nespremenjeno (9 120 leta 2023 v primerjavi z 9 125 leta 2022), medtem ko se je število vrnitev povečalo za 37,5 % (3 610 leta 2023 v primerjavi z 2 725 leta 2022), zato je bila stopnja vračanja višja, in sicer 40-odstotna leta 2023 v primerjavi z 29-odstotno leta 2022.

Vir: Eurostat.

3. Sodelovanje na področju migracij, upravljanja meja in ponovnega sprejema

Moldavija je še naprej krepila mednarodno sodelovanje v boju proti čezmejnemu kriminalu v okviru platforme EMPACT. Z različnimi akterji EU – Frontexom, Europolom, agencijo CEPOL, agencijo EUDA in misijo Evropske unije za pomoč na meji med Ukrajino in Moldavijo (EUBAM) – je še naprej tesno sodelovala tudi prek podpornega vozlišča EU za notranjo varnost in upravljanje meja za Moldavijo.

Kar zadeva upravljanje meja, je Moldavija v letu 2023 še naprej poglobljeno sodelovala z agencijo Frontex na podlagi sporazuma o statusu iz marca 2022, ki agenciji omogoča, da napoti uradnike stalne enote evropske mejne in obalne straže z izvršilnimi pooblastili. Med oprijemljivimi rezultati sta bili skupni operaciji za Moldavijo za leto 2023 (končana) in leto 2024 (v teku) na zračni meji (letališču v Kišinjevu) ter kopenskih mejah z Romunijo in Ukrajino. To sta prvi sporazum o statusu in prva skupna operacija, ki vključujeta uporabo izvršilnih pooblastil, v državi vzhodnega partnerstva. Prek mreže za analizo tveganja v okviru vzhodnega partnerstva (EaP-RAN), tj. regionalne mreže, ki jo vodi agencija Frontex, poteka redna izmenjava informacij in obveščevalnih podatkov. Poleg tega je bilo na izbrana letališča EU za daljša obdobja napotenih deset moldavskih opazovalcev. Moldavija in agencija Frontex sta na podlagi dvostranskega načrta sodelovanja za obdobje 2022–2024 uvedli pobude za krepitev zmogljivosti na področju integriranega upravljanja meja.

Julija 2022 je bil uradnik agencije Frontex za zvezo z državami vzhodnega partnerstva, ki naj bi prvotno imel sedež v Kijevu, namesto tega začasno napoten v Kišinjev.

Nadaljevalo se je tudi dvostransko sodelovanje z državami članicami EU, vključno z napotitvijo moldavskih mejnih policistov na letališče ene države članice EU in na zunanjo kopensko mejo druge države članice EU, usposabljanjem, tehničnim strokovnim znanjem in zagotavljanjem znatnih količin tehnične opreme v okviru projektov, ki jih financira EU.

Leta 2023 so bili v okviru projekta, ki ga financira EU in s katerim se obravnavajo posledice krize razseljevanja, nacionalnim organom prerazporejeni 4 milijoni EUR, da bi se z zagotavljanjem opreme, infrastrukture in ustreznega usposabljanja okrepile zmogljivosti za upravljanje lokalnih meja.

Agencija Frontex in številne države članice so sodelovanje Moldavije na področju ponovnega sprejema in vračanja ocenile kot odlično. Potne listine so bile dostavljene hitro in učinkovito, poleg tega so moldavski organi polno in učinkovito sodelovali pri operacijah vračanja, vključno s čarterskimi leti. Moldavski spremljevalci so se novembra 2023 udeležili usposabljanja o zbirnih operacijah vračanja, da bi lahko od leta 2024 sodelovali pri tej operativni dejavnosti.

4. Sodelovanje na področju varnosti

Moldavija se je morala leta 2023 na področju varnosti že drugo leto zapored spoprijemati z učinki prelivanja ruske vojne agresije proti Ukrajini, pa tudi s povečanim hibridnim vojskovanjem, kibernetskimi napadi in različnimi oblikami čezmejnega kriminala. Leta 2024 se je še naprej soočala s tujim vmešavanjem Rusije in njenih zaveznikov brez primere, zlasti v okviru predsedniških volitev leta 2024 in referenduma o pristopu k EU.

Leta 2023 se je sodelovanje med EU in Moldavijo na področju varnosti še naprej krepilo. Eden od elementov tega sodelovanja je bilo vozlišče EU in Moldavije za notranjo varnost in upravljanje meja (v nadaljnjem besedilu: vozlišče EU za varnost), ki je začelo delovati leta 2022. Vozlišče EU za varnost je leta 2023 obravnavalo naslednja prednostna področja: boj proti terorizmu in nasilnemu

ekstremizmu, hibridnim grožnjam in nedovoljenemu prometu s prepovedanimi drogami. Maja 2023 se je v okviru civilnega vidika SVOP začela izvajati Partnerska misija Evropske unije (EUPM). Njena naloga je okrepiti odpornost moldavskega varnostnega sektorja na področju kriznega upravljanja in hibridnih groženj. Misija zagotavlja svetovanje in usposabljanje, ima pa tudi projektno enoto, ki nudi ciljno usmerjeno operativno podporo.

Sodelovanje z Europolom se je nadaljevalo in Moldavijo se spodbuja, naj še naprej izkorišča obstoječa orodja. Na sedež Europola je napoten moldavski uradnik za zvezo, od marca 2023 pa so v Moldaviji prisotni izbrani Europolovi uradniki, ki zagotavljajo operativno podporo in skrbijo za izmenjavo dobrih praks, zlasti na področju čezmejnega organiziranega kriminala. Z Europolom so bili v okviru platforme EMPACT in vozlišča EU za varnost izvedeni operativni ukrepi za boj proti trgovini s strelnim orožjem, drogami in z ljudmi. Moldavija je pri pripravi nacionalnih ocen ogroženosti zaradi hudih kaznivih dejanj in organiziranega kriminala za obdobje 2022–2023 uporabila Europolovo metodologijo ocene ogroženosti zaradi hudih kaznivih dejanj in organiziranega kriminala (SOCTA). Leta 2023 se je izmenjava informacij z Europolom okrepila. Moldavija trenutno izvaja operativne akcijske načrte EMPACT za obdobje 2024–2025.

Med marcem 2023 in marcem 2024 je pet skupnih preiskovalnih skupin, ki jih je sestavljalo osebje Moldavije in držav članic EU, v sodelovanju z Eurojustom izvedlo operativne ukrepe tako v Moldaviji kot v zadevnih državah članicah EU. Moldavija je julija 2023 imenovala tožilca za zvezo pri Eurojustu za obdobje šestih mesecev, nato pa je njegovo imenovanje podaljšala do 31. julija 2024.

Moldavija je leta 2023 zelo intenzivno izmenjevala informacije z Interpolom. Agencija je za uslužbence moldavske policije izvedla tudi številne programe usposabljanja.

Nadaljevalo se je dvostransko sodelovanje z državami članicami EU. Pomoč Moldaviji je vključevala usposabljanje organov odkrivanja in pregona, tehnično strokovno znanje, izmenjavo znanja in dobavo specializirane programske opreme. Tri države članice EU so z Moldavijo sodelovale v okviru Centra jugovzhodne Evrope za odkrivanje in pregon kaznivih dejanj (SELEC), pri čemer so organi odkrivanja in pregona ter varnostne agencije izvajali številne skupne ukrepe/preiskave.

Na področju boja proti korupciji je oktobra 2023 začel veljati nov zakon o zaščiti žvižgačev, decembra 2023 pa je Moldavija sprejela nacionalni program za integriteto in boj proti korupciji za obdobje 2024–2028.

Moldavija je na podlagi memoranduma o soglasju za leto 2012 in v okviru projekta EU4MD II še naprej sodelovala z agencijo EUDA.

5. Priporočila

Moldavija je sprejela ukrepe za obravnavo prejšnjih priporočil Komisije. Kljub temu je potreben nadaljnji napredek, pri čemer je treba obravnavati naslednja vprašanja:

a) uskladitev vizumske politike Moldavije, kar zadeva seznam EU z državami, za katere velja vizumski režim, zlasti v zvezi z državami, ki predstavljajo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU;

b) nadaljevanje prizadevanj za boj proti organiziranemu kriminalu s posebnim poudarkom na preprečevanju tihotapljenja strelnega orožja in drog, boju proti trgovini z ljudmi in finančni razsežnosti organiziranega kriminala.

ČRNA GORA

1. Usklajevanje vizumske politike

Črna gora uporablja brezvizumski režim za 11 držav, ki so na seznamu EU z državami, za katere velja vizumska obveznost, od katerih jih je sedem trajno izvzetih iz vizumske obveznosti (Azerbajdžan, Belorusija, Kitajska[29], Kuvajt, Katar, Rusija[30] in Turčija), za štiri države pa med aprilom in oktobrom velja sezonsko izvzetje iz vizumske obveznosti za vstop v Črno goro iz turističnih razlogov (Armenija, Egipt, Kazahstan in Saudova Arabija).

Sezonsko izvzetje iz vizumske obveznosti, ki je bilo aprila 2023 uvedeno za Armenijo, Egipt, Kazahstan, Saudovo Arabijo in Uzbekistan, je prenehalo veljati 31. oktobra 2023. Leta 2024 je bilo obnovljeno za vse države, razen za Uzbekistan, in velja od 1. maja do 31. oktobra 2024. Državljani navedenih štirih držav lahko na podlagi sezonskega izvzetja iz vizumske obveznosti pod določenimi pogoji vstopijo v Črno goro brez vizuma za 30 dni. Poleg tega je bilo za nekatere državljane tretjih držav, ki imajo vsaj tri leta pred tem dovoljenje za prebivanje v Združenih arabskih emiratih, uvedeno tudi sezonsko izvzetje iz vizumske obveznosti za največ 10 dni.

Neusklajenost vizumske politike Črne gore z vizumsko politiko EU povzroča večje tveganje nedovoljenih migracij v EU po zahodnobalkanski poti. Komisija od Črne gore pričakuje nadaljnji napredek pri usklajevanju vizumske politike. Črna gora se je zavezala, da bo v okviru svojega programa reform iz načrta za rast nadaljevala usklajevanje s seznamom EU z državami, za katere velja vizumska obveznost, dosegla interoperabilnost med svojimi sistemi in podatkovnimi zbirkami, ki se uporabljajo v sedanjem sistemu za odobritev vizumov, začela zbirati biometrične podatke ter uvedla dodatne varnostne ukrepe za preverjanje brezvizumskih prihodov državljanov tretjih držav.

Do popolne uskladitve bi se od Črne gore kot začasen minimalen ukrep pričakoval strožji nadzor brezvizumskih prihodov državljanov tretjih držav, zlasti iz držav, ki pomenijo varnostno tveganje ali tveganje nedovoljenih migracij.

2. Spremljanje trendov nedovoljenih migracij, prošenj za mednarodno zaščito, vračanja in ponovnega sprejema

Število prošenj za mednarodno zaščito, ki so jih v državah članicah vložili državljani Črne gore, se je med letoma 2022 in 2023 zmanjšalo za 11 %, pri čemer je bilo leta 2023 vloženih 375 prošenj, leta 2022 pa 420. Stopnja ugodno rešenih prošenj, ki je bila leta 2023 3-odstotna, je v primerjavi s predhodnim letom ostala skoraj nespremenjena (4-odstotna).

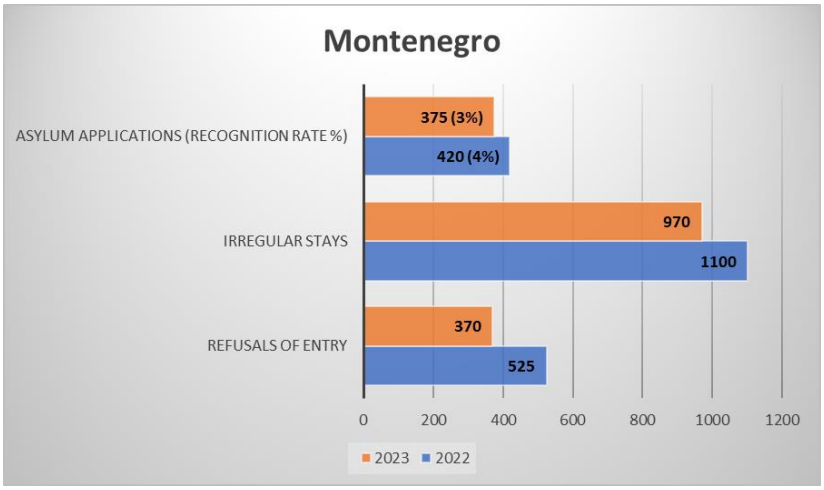
Države članice so leta 2023 v primerjavi z letom 2022 poročale o štirih nezakonitih prehodih meje s strani črnogorskih državljanov. Število ugotovljenih primerov nezakonitega prebivanja državljanov Črne gore se je v letu 2023 zmanjšalo za 12 % (s 1 100 v letu 2022 na 970 v letu 2023). Število zavrnitev vstopa državljanom Črne gore v države članice se je leta 2023 zmanjšalo za 29,5 % (leta 2023 je bil vstop zavrnjen 370 državljanom, leta 2022 pa 525).

Število odločb o vrnitvi, izdanih državljanom države, se je zmanjšalo za 7 % (425 v letu 2023 v primerjavi s 465 v letu 2022), število vrnjenih oseb pa se je zmanjšalo za 26 % (215 v letu 2023 v

[29] Državljani Kitajske lahko z veljavno potno listino v Črni gori bivajo do 30 dni kot organizirana turistična skupina, ki skupaj vstopi v Črno goro, v njej biva in jo zapusti, če imajo dokazilo o plačanem turističnem aranžmaju in dokazilo o zagotovljeni vrnitvi v državo izvora ali tranzita.

[30] Državljani Belorusije in Rusije lahko v Črni gori bivajo do 30 dni z veljavno potno listino, ki jo izdata navedeni državi.

primerjavi z 290 v letu 2022). Stopnja vračanja se je ustrezno znižala, in sicer z 62 % leta 2022 na 51 % leta 2023, zato se je pozitivni trend iz preteklih let obrnil.

Vir: Eurostat.

3. Sodelovanje na področju migracij, upravljanja meja in ponovnega sprejema

Črna gora je na področju ponovnega sprejema z EU zadovoljivo sodelovala. V letu 2023 niso bile prijavljene nobene težave in države članice niso predložile nobene zahteve v zvezi z identifikacijo in pridobitvijo potnih listin, saj se ustrezne določbe sporazuma med EU in Črno goro o ponovnem sprejemu učinkovito izvajajo, pri čemer ni potrebna dodatna pomoč agencije Frontex.

Po objavi letnega poziva agencije Frontex partnerskim institucijam z Zahodnega Balkana, naj kot opazovalke sodelujejo na sestankih delovne skupine za posamezne države[31], ki jo vodi agencija Frontex, je bil Črni gori dodeljen status opazovalke v delovni skupini za Alžirijo, Bangladeš, Maroko in Irak.

O tesnem sodelovanju na področju ponovnega sprejema se poroča tudi s tretjimi državami na Zahodnem Balkanu. Črna gora kljub nedavnim prizadevanjem v zvezi s tem trenutno nima sklenjenih sporazumov o ponovnem sprejemu z nobeno od glavnih držav izvora migrantov.

Kar zadeva sodelovanje z agencijo Frontex, je bil maja 2023 podpisan nov sporazum o statusu med Črno goro in Evropsko unijo o operativnih dejavnostih, ki jih izvaja agencija Frontex. Sporazum omogoča organizacijo skupnih operacij in napotitev skupin agencije Frontex za upravljanje meja v Črno goro. To vključuje izvajanje operativnih dejavnosti na vseh mejnih prehodih in celotnem ozemlju Črne gore (ne le na zunanji meji EU kot v preteklosti), kjer uradniki stalne enote evropske mejne in obalne straže skupaj s črnogorskimi mejnimi policisti opravljajo naloge nadzora meja, pri čemer lahko izvajajo izvršilna pooblastila. V pripravi je delovni dogovor, v katerem bo opredeljena ureditev uporabe okvira Evropskega sistema varovanja meja (EUROSUR) za operativne dejavnosti. Novi sporazum se je začel izvajati 1. novembra 2023, in sicer z razširjeno skupno operacijo na kopnem v Črni gori v letu 2023 (*JO Montenegro Land 2023*). Pri skupni operaciji v letu 2024 se dodaja možnost, da se v sodelovanju z agencijo Frontex aktivirajo *ad hoc* kopenski in morski mejni prehodi.

[31] Sestanki za posamezne tretje države, ki se jih udeležujejo in jim predsedujejo predstavniki držav članic (ob sopredsedovanju agencije Frontex), namenjeni izmenjavi informacij na področju vračanja.

S tesnim sodelovanjem z agencijo Frontex se je dodatno okrepila zmogljivost črnogorskega koordinacijskega centra. Operativna zmogljivost centra se je povečala zaradi nadaljnjega razvoja notranje organizacije črnogorskega koordinacijskega centra ter nakupa več vozil in patruljnih čolnov.

Črna gora je še naprej izvajala strategijo za integrirano upravljanje meja in „schengenski akcijski načrt“. Oprema za upravljanje meja se je v skladu s „schengenskim akcijskim načrtom“ še naprej postopoma nadgrajevala.

Črna gora je še naprej sodelovala z agencijo EUAA v okviru skupnega časovnega načrta za leto 2021, katerega trajanje je bilo podaljšano do sklenitve naslednjega časovnega načrta. Ocena potreb za drugi časovni načrt je bila opravljena spomladi 2024. Zaradi poglobljenega sodelovanja med Črno goro in agencijo EUAA so bili pri izvajanju časovnega načrta že doseženi pomembni rezultati, okrepil pa naj bi se tudi azilni sistem Črne gore.

Kar zadeva nadaljnje delo na področju azila, si Črna gora prizadeva za vzpostavitev sistema za elektronsko identifikacijo in registracijo migrantov v okviru projekta Individualni ukrep za krepitev zmogljivosti integriranega upravljanja meja v Črni gori, ki ga financira EU, izvaja pa IOM.

4. Sodelovanje na področju varnosti

Črna gora je še naprej dejavno sodelovala z Interpolom, Europolom, agencijo CEPOL in državami članicami EU. Na področju mednarodnega policijskega sodelovanja z Europolom so bila prizadevanja leta 2023 osredotočena na boj proti mednarodnemu nedovoljenemu prometu s kokainom in organiziranim kriminalnim združbam, vključno s hudimi kaznivimi dejanji in korupcijo. Črna gora je leta 2023 sodelovala pri 54 operativnih ukrepih iz desetih operativnih akcijskih načrtov platforme EMPACT. Nadaljevala se je redna izmenjava informacij z Europolom prek aplikacije SIENA. Na Europolov sedež je bil leta 2015 napoten črnogorski uradnik za zvezo.

Za pripravo analitičnih podatkov in obveščevalnih podatkov o tihotapskih mrežah je bila na oddelku mejne policije za obveščevalne zadeve in analizo tveganja ustanovljena skupina za zatiranje tihotapljenja ljudi in čezmejnega kriminala. Mejna policija je leta 2023 v sodelovanju s pristojnimi tožilci in kriminalistično policijo začela izvajati operativne preiskovalne ukrepe, na podlagi katerih se je začelo obravnavati več novih zadev v okviru aplikacije SIENA, namenjenih preiskovanju skupin tihotapcev migrantov, ki delujejo prek črnogorskega ozemlja.

Črna gora še naprej izvaja ukrepe iz izvedbenega sporazuma med EU in Črno goro v okviru skupnega akcijskega načrta za boj proti terorizmu za Zahodni Balkan.

Novembra 2023 je bil podpisan posodobljen dvostranski sporazum med Črno goro in EU o izvajanju skupnega akcijskega načrta partneric Zahodnega Balkana za boj proti terorizmu. Črna gora še naprej izvaja skupne dejavnosti za boj proti terorizmu med posameznimi partnericami z Zahodnega Balkana.

Črna gora je v okviru projekta IPA8 II še naprej sodelovala z agencijo EUDA.

5. Sheme državljanstva za vlagatelje

Kot je navedeno v šestem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti, je bila črnogorska shema državljanstva za vlagatelje 31. decembra 2022 ukinjena, vendar so črnogorski organi še naprej obravnavali vloge za državljanstvo, predložene pred datumom ukinitve.

Črna gora je leta 2023 obravnavala 423 vlog (za 423 prosilcev in 927 družinskih članov) in državljanstvo podelila 701 posamezniku. Od tega 701 posameznika jih ima 396 državljanstvo Ruske federacije, 65 pa Ljudske republike Kitajske. Državljanstvo je bilo podeljeno posameznikom z

državljanstvom drugih tretjih držav, za katere velja vizumska obveznost (Južne Afrike, Turčije, Libanona, Pakistana, Indije, Belorusije, Filipinov, Indonezije, Kambodže, Kazahstana, Malezije, Nigerije, Saudove Arabije, Tunizije in Uzbekistana). Po poročanju Črne gore se je vlada zavezala, da bo za vse osebe, za katere se naknadno ugotovi, da jim je bilo podeljeno črnogorsko državljanstvo in so na seznamu oseb, za katere veljajo mednarodni omejevalni ukrepi, po zakonu začela postopek za izgubo črnogorskega državljanstva.

Komisija bo še naprej spremljala razvoj dogodkov v zvezi s tem, dokler ne bodo obravnavane še vse nerešene vloge.

6. Priporočila

Črna gora je sprejela ukrepe za obravnavo prejšnjih priporočil Komisije. Kljub temu je potreben nadaljnji napredek, pri čemer je treba obravnavati naslednja vprašanja:

a) uskladitev vizumske politike Črne gore s seznamom EU z državami, za katere velja vizumska obveznost. Črna gora bi morala do popolne uskladitve kot začasen minimalen ukrep sprejeti varnostne ukrepe, vključno s strožjim nadzorom brezvizumskih prihodov državljanov tretjih držav, zlasti iz držav, ki pomenijo varnostno tveganje ali tveganje nedovoljenih migracij, in sicer z operativnimi in/ali upravnimi pobudami (npr. na mejnih prehodih) ali nacionalno zakonodajo;

b) zagotovitev, da se še nerešene vloge v okviru nedavno ukinjene sheme državljanstva za vlagatelje pregledajo in obravnavajo v skladu z najvišjimi možnimi varnostnimi standardi ter da se odvzame državljanstvo, ki je bilo prek navedene sheme podeljeno osebam, za katere veljajo mednarodni omejevalni ukrepi.

SEVERNA MAKEDONIJA

1. Usklajevanje vizumske politike

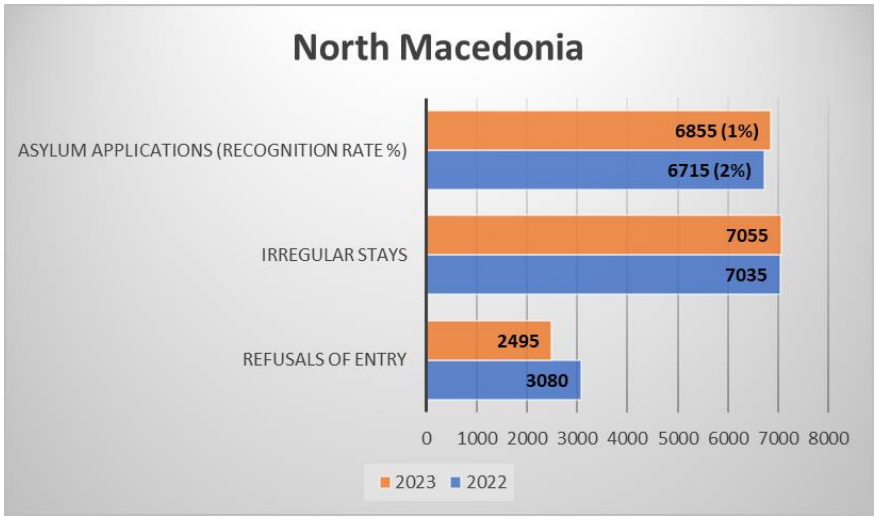
V Severni Makedoniji je iz vizumske obveznosti še vedno izvzeta le ena tretja država, za katero v EU velja vizumska obveznost, tj. Turčija. To se v primerjavi s šestim poročilom na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti ni spremenilo. Vsi drugi ukrepi, ki so bili leta 2023 sprejeti za napredek pri usklajevanju vizumske politike, so se nadaljevali tudi leta 2024. Natančneje je Severna Makedonija januarja 2023 ponovno uvedla vizumsko obveznost za državljane Bocvane in Kube. Marca 2023 je prenehala veljati odločitev, da se državljanom Azerbajdžana začasno dovoli vstop v Severno Makedonijo brez vizuma, in ni bila podaljšana.

2. Spremljanje trendov nedovoljenih migracij, prošenj za mednarodno zaščito, vračanja in ponovnega sprejema

Število prošenj za mednarodno zaščito, ki so jih v državah članicah vložili državljani Severne Makedonije, se je leta 2023 povečalo za 2 %, pri čemer je bilo leta 2023 vloženih 6 855 prošenj, leta 2022 pa 6 715. Stopnja ugodno rešenih prošenj je 1-odstotna (v primerjavi z 2-odstotno leta 2022).

Leta 2023 se je na ravni EU poročalo o 12 nezakonitih prehodih meje s strani državljanov Severne Makedonije v primerjavi z devetimi leta 2022. Število državljanov Severne Makedonije, za katere je bilo ugotovljeno, da prebivajo nezakonito, je leta 2023 v primerjavi s prejšnjim letom ostalo skoraj nespremenjeno, pri čemer je bilo v letu 2023 7 055 primerov nezakonitega prebivanja v primerjavi s 7 035 v letu 2022. Število zavrnitev vstopa se je zmanjšalo za 19 %, s 3 080 zavrnitev v letu 2022 na 2 495 v letu 2023.

Lani je bil prvič zabeležen trend zmanjševanja števila odločb o vrnitvi, izdanih državljanom Severne Makedonije (3 015 leta 2023 v primerjavi s 3 150 leta 2022, tj. 4-odstotno zmanjšanje), medtem ko se je število vrnjenih oseb povečalo za 20,5 % (1 965 leta 2023 v primerjavi s 1 630 leta 2022). Države članice poročajo o dobrem sodelovanju na področju vračanja in ponovnega sprejema, pri čemer se je stopnja vračanja leta 2023 zvišala na 65 % v primerjavi z 52 % leta 2022.

Vir: Eurostat.

3. Sodelovanje na področju migracij, upravljanja meja in ponovnega sprejema

V skladu s sporazumom o statusu iz leta 2022 je sodelovanje na področju upravljanja meja med Severno Makedonijo in agencijo Frontex na visoki ravni in se v obdobju poročanja ni spremenilo (uradniki agencije Frontex so bili v Severno Makedonijo napoteni leta 2023 na podlagi sporazuma).

Sporazum o statusu se izvaja nemoteno, in sicer z izvajanjem skupne operacije agencije Frontex za Severno Makedonijo (*Joint Operation North Macedonia*). Severna Makedonija redno sodeluje tudi v drugih skupnih operacijah agencije Frontex in na dnevih skupnega ukrepanja.

Države članice so na splošno poročale o dobrem sodelovanju pri upravljanju meja in ponovnem sprejemu, čeprav bi se lahko učinkovitost na kopenskih mejah ter rezultati in časovni okvir ponovnega sprejema izboljšali.

Države članice v letu 2023 pri identifikaciji in pridobivanju potnih listin niso potrebovale nobene dodatne pomoči agencije Frontex. To bi lahko pomenilo, da se ustrezni vidiki sporazuma med EU in Severno Makedonijo o ponovnem sprejemu izvajajo učinkovito. Po objavi letnega poziva agencije Frontex partnerskim institucijam z Zahodnega Balkana, naj kot opazovalke sodelujejo na sestankih delovne skupine za posamezne države, ki jo vodi agencija Frontex, je bil Severni Makedoniji dodeljen status opazovalke v delovni skupini za Alžirijo, Bangladeš, Maroko in Irak.

Časovni načrt tretje generacije za sodelovanje, o katerem sta se dogovorili agencija EUAA in Severna Makedonija za obdobje 2023–2025, se izvaja in ostaja pomembno orodje za krepitev azilnega in sprejemnega sistema.

Severna Makedonija se je oktobra 2024 kot država opazovalka pridružila Evropski migracijski mreži (mreži strokovnjakov EU na področju migracij in azila).

4. Sodelovanje na področju varnosti

Raven sodelovanja in izmenjave informacij z Europolom je dobra in se je v letu 2023 izboljšala. Severnomakedonski uradnik za zvezo je v Europol napoten od leta 2015. Organi odkrivanja in pregona Severne Makedonije zagotavljajo informacije o zaseženem orožju in prijetih osumljencih, pa tudi povratne informacije, kadar se te zahtevajo v okviru operativnih dejavnosti. Severna Makedonija sodeluje tudi pri platformi EMPACT.

V letu 2023 se je redna izmenjava informacij po kriminalnih področjih med Severno Makedonijo in Europolom v primerjavi z letom 2022 znatno povečala. Povečala se je tudi izmenjava informacij prek aplikacij SIENA in CT SIENA (prek slednje za 38 % v primerjavi z letom 2022). Severna Makedonija je še naprej sodelovala v Europolovih analitičnih projektih, ki so se začeli izvajati v prejšnjih letih, med letoma 2023 in 2024 pa se je pridružila še trem projektom.

Severnomakedonski uradnik za zvezo, napoten v Europol, se je v tekočem obdobju dejavno udeleževal tedenskih srečanj, povezanih z bojem proti terorizmu.

Severna Makedonija je v okviru projekta IPA8 II še naprej sodelovala z agencijo EUDA.

5. Sheme državljanstva za vlagatelje

Zakon o državljanstvu Severne Makedonije osebam, ki predstavljajo „poseben gospodarski interes“ za državo, omogoča pridobitev državljanstva brez izpolnjevanja zahtev glede predhodnega prebivanja. Navedeni zakon v letih 2023 in 2024 ni bil spremenjen. V letu 2023 ni bila sprejeta nobena odločitev o vlogah za državljanstvo na podlagi posebnega gospodarskega interesa, predloženih pa je bilo pet vlog, katerih ocena še ni končana. Komisija ponovno poudarja, da izvajanje tega zakona ne bi smelo privesti do sistematičnega podeljevanja državljanstva v zameno za naložbe, saj se lahko z njim zaobidejo postopek EU za izdajo vizuma za kratkoročno bivanje ter poglobljene ocene individualnih migracijskih in varnostnih tveganj, ki jih ta postopek vključuje, to pa lahko vpliva na brezvizumski režim.

6. Priporočila

Severna Makedonija je sprejela ukrepe za obravnavo večine prejšnjih priporočil Komisije. Kljub temu je potreben nadaljnji napredek, pri čemer je treba obravnavati naslednja vprašanja:

a) dokončanje popolne uskladitve vizumske politike Severne Makedonije s seznamom EU z državami, za katere velja vizumska obveznost. Severna Makedonija bi morala do popolne uskladitve kot začasen minimalen ukrep uvesti strožji nadzor brezvizumskih prihodov državljanov tretjih držav, in sicer z operativnimi in/ali upravnimi pobudami (npr. na mejnih prehodih) ali nacionalno zakonodajo;

b) zagotovitev, da se pri obravnavi vlog za državljanstvo na podlagi zakona o posebnem gospodarskem interesu temeljito preveri preteklost prosilcev, in prenehanje prakse omogočanja sistematičnega pridobivanja državljanstva na podlagi posebnega gospodarskega interesa.

SRBIJA

1. Usklajevanje vizumske politike

Srbija uporablja brezvizumski režim za 16 držav, ki so na seznamu EU z državami, za katere velja vizumska obveznost: Armenijo, Azerbajdžan, Bahrajn, Belorusijo, Kitajsko, Indonezijo, Jamajko, Kirgizistan, Kuvajt, Kazahstan, Mongolijo, Oman, Katar, Rusijo, Surinam in Turčijo.

Da bi Srbija svojo vizumsko politiko bolje uskladila z vizumsko politiko EU, je med oktobrom 2022 in aprilom 2023 uvedla popoln vizumski režim za državljane Bolivije, Burundija, Gvineje Bissau, Kube, Indije in Tunizije.

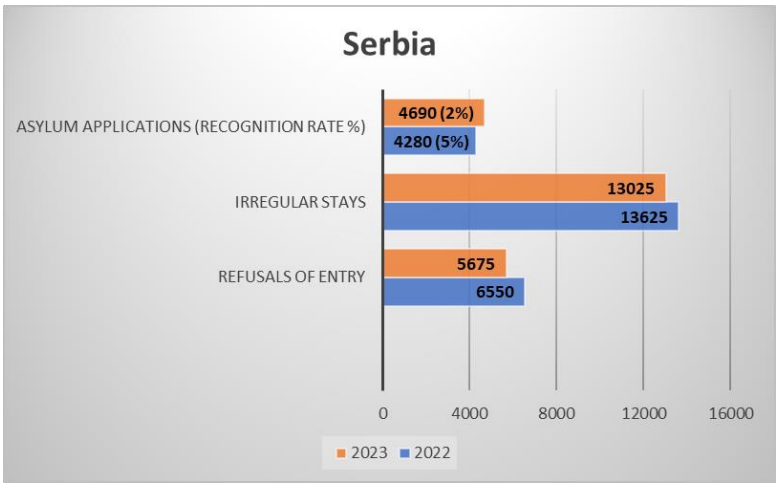
Srbija je novembra 2023 sprejela načrt za uskladitev vizumskega režima z vizumsko politiko EU, v katerem je določeno, da bo uskladitev v zvezi z državami, za katere v EU velja vizumska obveznost, potekala eno leto ali šest mesecev pred pristopom Srbije k EU. Ker pa neusklajenost vizumske politike povzroča večje tveganje nedovoljenih migracij v EU po zahodnobalkanski poti, Komisija od Srbije pričakuje hitrejši napredek pri usklajevanju vizumske politike. Srbija se je v okviru svojega programa reform iz načrta za rast zavezala, da bo nadaljevala usklajevanje s seznamom EU z državami, za katere velja vizumska obveznost. Do popolne uskladitve se od Srbije kot začasen minimalen ukrep pričakuje strožji nadzor brezvizumskih prihodov državljanov tretjih držav, zlasti iz držav, ki pomenijo varnostno tveganje ali tveganje nedovoljenih migracij.

2. Spremljanje trendov nedovoljenih migracij, prošenj za mednarodno zaščito, vračanja in ponovnega sprejema

Državljani Srbije so leta 2023 v državah članicah vložili 4 690 prošenj za mednarodno zaščito, kar je 9,5-odstotno povečanje v primerjavi z letom 2022 (4 280) in pomeni ohranjanje trenda iz prejšnjih let. Stopnja ugodno rešenih prošenj se je znižala, in sicer s 5 % v letu 2022 na 2 % v letu 2023.

Število nedovoljenih prehodov zunanjih meja EU s strani srbskih državljanov se je zmanjšalo za 34 %, in sicer z 32 v letu 2022 na 21 v letu 2023. Število državljanov Srbije, za katere je bilo ugotovljeno, da v državah članicah prebivajo nezakonito, se je še naprej zmanjševalo, saj je bilo leta 2023 takih oseb 13 025 v primerjavi s 13 625 leta 2022 (4-odstotno zmanjšanje). Leta 2023 je bil enak tudi trend glede števila državljanov Srbije, ki jim je bil vstop zavrnjen, tj. število se je zmanjšalo za 13 % (s 6 550 leta 2022 na 5 675 leta 2023).

Število odločb o vrnitvi, izdanih državljanom Srbije, se je povečalo za 4 % (5 835 v letu 2023 v primerjavi s 5 630 v letu 2022). Podobno se je število vrnjenih oseb povečalo za 5 % (3 505 leta 2023 v primerjavi s 3 245 leta 2022), stopnja vračanja pa se je zvišala, in sicer z 58 % leta 2022 na 60 % leta 2023.

Vir: Eurostat.

3. Sodelovanje na področju migracij, upravljanja meja in ponovnega sprejema

Srbija še naprej konstruktivno sodeluje pri izvajanju akcijskega načrta EU za Zahodni Balkan. Leta 2023 je še naprej izvajala novo strategijo integriranega upravljanja meja za obdobje 2022–2027 in akcijski načrt za obdobje 2022–2024. Prizadevanja Srbije za varovanje njenih meja in boj proti tihotapcem migrantov s posebnimi namenskimi policijskimi operacijami, ki so se začele izvajati oktobra 2023, so imela obsežen odvračilni učinek po vsej regiji, zaradi česar se trenutno zmanjšuje pritisk in spreminjajo migracijske poti. Opažen je bil premik h koridorju Bosna in Hercegovina–Hrvaška, kar je predvsem posledica težav pri tranzitu čez Srbijo in postopnega prilagajanja operacij tihotapcev novim razmeram na terenu.

Srbija je še naprej sodelovala z agencijo Frontex pri migracijah in upravljanju meja na podlagi delovnega dogovora in sporazuma o statusu, ki omogoča napotitev uradnikov stalne enote evropske mejne in obalne straže z izvršilnimi pooblastili v okviru skupnih operacij. Nov sporazum o statusu je bil podpisan 25. junija 2024. Uradnik za zvezo agencije Frontex z regionalnim mandatom, ki zajema Srbijo, Bosno in Hercegovino ter Črno goro, ima sedež v Beogradu. Agencija Frontex in sodelujoče države članice EU so nadaljevale napotitve uradnikov stalne enote na srbske odseke kopenske meje z Bolgarijo in Madžarsko.

Srbija je še naprej sodelovala z agencijo EUAA. Ustrezni časovni načrt, ki je podlaga za sodelovanje z agencijo EUAA, je bil podaljšan na leto 2023. Pripravljen je bil tretji časovni načrt za sodelovanje za obdobje 2024–2026, ki še ni dokončno potrjen.

Srbija se je marca 2023 kot država opazovalka pridružila Evropski migracijski mreži (mreži strokovnjakov EU na področju migracij in azila).

Srbija je na podlagi dvostranskih/večstranskih sporazumov še naprej sodelovala z državami članicami EU na področju migracij in upravljanja meja. Primeri sodelovanja so vključevali opremo/tehnično pomoč, izmenjavo informacij/statističnih podatkov (vključno s poročili o ponarejenih dokumentih in čezmejnem kriminalu), analizo tveganja, skupne mejne patrulje (1 342 takih patrulj z Bolgarijo, Hrvaško, Madžarsko in Romunijo), tečaje usposabljanja itd. Leta 2023 se je z ustanovitvijo skupne projektne skupine, ki jo sestavlja avstrijsko, madžarsko in srbsko osebje, ter z združevanjem opreme, ki jo zagotavljajo te tri države, začela izvajati tristranska pobuda Srbije, Avstrije in Madžarske (na podlagi sporazuma iz novembra 2022) za okrepitev nadzora na meji Srbije s Severno Makedonijo.

Agencija Frontex in države članice EU so poročale o splošnem dobrem sodelovanju s Srbijo na

področju ponovnega sprejema. Kar pa zadeva vračanje državljanov tretjih držav (med najštevilčnejšimi so bili državljani Afganistana, Maroka in Sirije), so srbski organi ugodili le polovici prošenj, ki so jih vložile države članice EU (1 090 od 2 198).

4. Sodelovanje na področju varnosti

Srbija je še naprej tesno sodelovala z Europolom, zlasti na področju hudih kaznivih dejanj, organiziranega kriminala in boja proti terorizmu. Na sedež Europola je še vedno napoten srbski uradnik za zvezo. Operativno sodelovanje z državami članicami EU, ki ga je usklajeval Europol, je bilo intenzivno, tudi prek skupnih preiskovalnih skupin in namenskih mednarodnih projektnih skupin, npr. operativne projektne skupine RAPAX, namenjene boju proti trgovini z ljudmi med Evropo in Latinsko Ameriko za namene spolnega izkoriščanja.

Srbija je še naprej sodelovala pri platformi EMPACT. Pomemben del sodelovanja z Europolom vključuje redno izmenjavo informacij prek aplikacije SIENA. Srbska policija je še naprej zagotavljala informacije za Europolove podatkovne zbirke in analitične projekte, tako da se je število srbskih prispevkov leta 2023 v primerjavi z letom 2022 povečalo za 10 %.

Srbija je leta 2023 zelo intenzivno sodelovala z agencijo CEPOL, tako z usposabljanjem kot izmenjavami osebja, s poudarkom na kibernetski kriminaliteti, kriptovalutah, lažnih novicah/dezinformacijah ter digitalnih veščinah policijskega osebja.

Eurojust in Srbija še naprej tesno sodelujeta v kazenskih zadevah, zlasti prek srbskega tožilca za zvezo. Srbija je sodelovala tudi v skupnih preiskovalnih skupinah, ki jih podpira Eurojust.

Srbija je na področju varnosti še naprej tesno sodelovala z Interpolom. S sosednjimi državami članicami EU, zlasti Hrvaško in Romunijo, je intenzivno sodelovala v zvezi s hudimi kaznivimi dejanji na obmejnih območjih, vključno s tihotapljenjem migrantov, drog, orožja in streliva.

Srbija je na podlagi delovnega dogovora za leto 2020 in v okviru projekta IPA8 II še naprej sodelovala z agencijo EUDA.

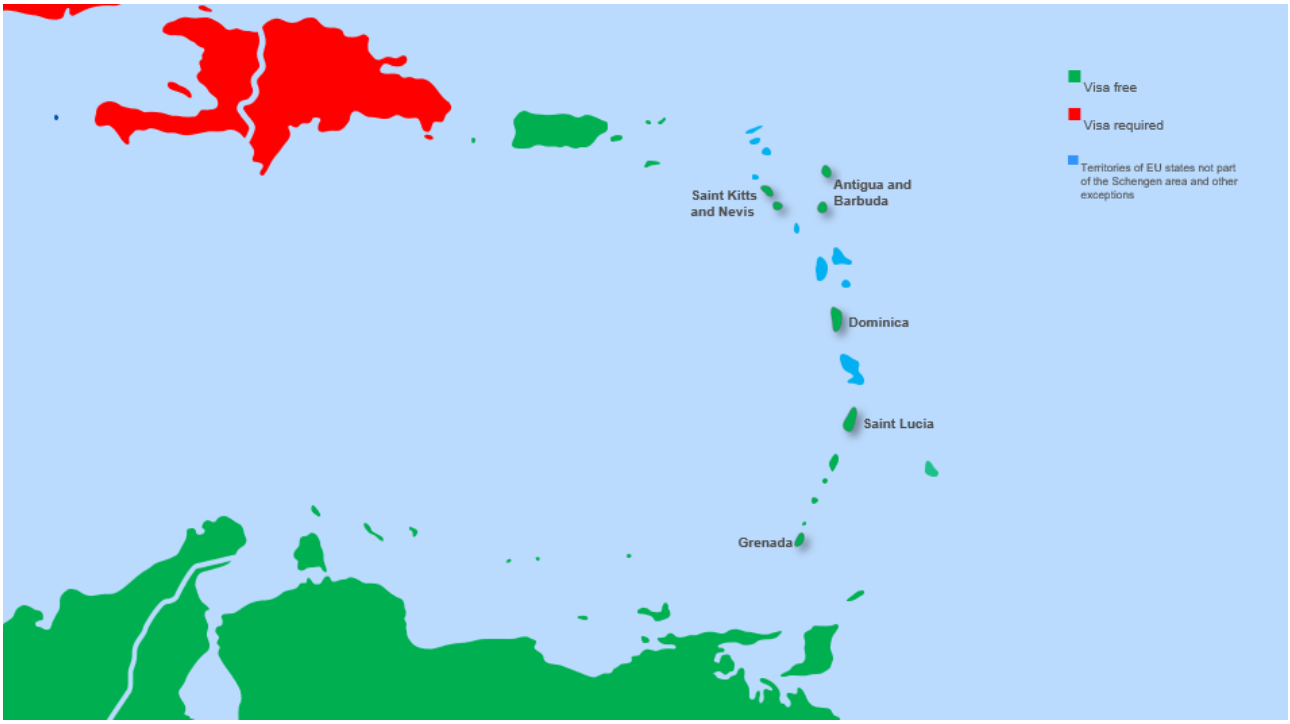
5. Priporočila

Srbija je sprejela ukrepe za obravnavanje prejšnjih priporočil Komisije. Kljub temu je potreben nadaljnji napredek, pri čemer je treba obravnavati naslednja vprašanja:

a) uskladitev vizumske politike Srbije s seznamom EU z državami, za katere velja vizumska obveznost. Srbija bi morala do popolne uskladitve kot začasen minimalen ukrep uvesti strožji nadzor brezvizumskih prihodov državljanov tretjih držav, zlasti iz držav, ki pomenijo varnostno tveganje ali tveganje nedovoljenih migracij, in sicer z operativnimi in/ali upravnimi pobudami (npr. na mejnih prehodih);

b) celovito izvajanje določbe o državljanih tretje države iz sporazuma o ponovnem sprejemu med EU in Srbijo.

II. VZHODNOKARIBSKE DRŽAVE

Komisija od leta 2020 sodeluje s petimi vzhodnokaribskimi državami, ki so izvzete iz vizumske obveznosti in upravljajo sheme državljanstva za vlagatelje (**Antigva in Barbuda, Dominika, Grenada, Sveti Krištof in Nevis** ter **Sveta Lucija**), da bi pridobila ustrezne informacije in podatke o teh shemah.

Vseh pet držav upravlja različne sheme državljanstva za vlagatelje, ki vključujejo predvsem neposredne prispevke v državni proračun ali naložbe v velike infrastrukturne, komunalne ali nepremičninske projekte. Prva možnost je običajno cenejša, nepremičninska možnost pa dražja. Postopek za vložitev vloge za državljanstvo ter skrbni pregled in varnostno preverjanje, ki se izvajajo, so podobni v vseh petih državah in se izvajajo v petih glavnih korakih:

1) pooblaščeni tržni zastopniki so zadolženi za iskanje zainteresiranih vlagateljev v tretjih državah;
2) zainteresirani vlagatelji svoje vloge vložijo prek pooblaščenih lokalnih zastopnikov, ti pa jih skupaj z dokazili predložijo enoti za državljanstvo za vlagatelje;
3) izvede se triplastni postopek preverjanja izvora sredstev (s strani bank), identitete, varnosti in ugleda prosilcev (s strani mednarodnih podjetij za skrbni pregled) ter tveganj za varnost in priseljevanje (s strani skupnega regionalnega komunikacijskega centra Izvedbene agencije Karibske skupnosti za kriminal in varnost);
4) enota za državljanstvo za vlagatelje na podlagi zgoraj navedenih preverjanj vlogo odobri ali zavrne;
5) končno odločitev o podelitvi državljanstva na podlagi odobrenih vlog sprejme pristojni minister.

Kot je navedeno v šestem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti iz oktobra 2023, iz ocene Komisije izhaja več elementov, ki kažejo, da postopki preverjanja v petih državah morda niso dovolj temeljiti, da bi bilo zagotovljeno zavračanje vlog posameznikov, ki bi lahko po pridobitvi državljanstva teh držav in posledično brezvizumskega dostopa do EU predstavljali morebitno varnostno tveganje za EU.

Nobena od petih držav ne zahteva, da prosilci stalno prebivajo ali so vsaj fizično prisotni v državi, preden jim je podeljeno državljanstvo[32]. To pomeni, da se biometrični podatki uspešnih prosilcev ne registrirajo. Vseh pet držav uspešnim prosilcem v različnem obsegu tudi omogoča, da po pridobitvi državljanstva za vlagatelje spremenijo svoje ime. V Antigvi in Barbudi ter Dominiki je to dovoljeno pet let po pridobitvi državljanstva, v Grenadi pa po enem letu. Staro ime pa se ohrani v potnem listu pod Zaznamki.

Od objave šestega poročila se v okviru shem vseh držav **število uspešnih prosilcev še naprej povečuje, število zavrnitev pa ostaja razmeroma majhno**, čeprav ta trend v nekaterih državah nekoliko narašča. Spodnja preglednica vključuje podatke, ki jih je Komisiji predložilo pet držav[33].

	Antigva in Barbuda	**Dominika**	**Grenada**	**Sveti Krištof in Nevis**	**Sveta Lucija**
Skupno število prejetih vlog	3 719 (2014–2022) 685 (2023) 739 (do 30.6.2024)	13 161 (2015–2022) 4 068 leta 2023 2 981 leta 2024 (do 30.6.)	3 151 (2014–2022) 1 251 (2022) 2 297 (2023) 138 (do 31.7.2024)	17 668 (2015–2022) 1 987 (2023) 98 (do 30.6.2024)	2 013 (2015–2022) 4 076 (2023) 1 226 (do 30.4.2024)
Zavrnitve	157 (2014–2022) 24 (2023) 23 (2024)	420 (2019–2022) 210 (2023) 180 (2023)	204 (2015–2022) 59 (2023) 34 (2024)	532 (2015–2022) 207 (2023) 4 (2024)	70 (2015–2022) 28 (2023) 81 (2024)
Skupno število izdanih potnih listov	**7 205** (2014–2022) **1 191** (2023) **198** (do 30.6.2024)	**34 596** (2018–2022, *podatki za leto 2022 se preverjajo*) **9 539** (2023) **5 484** (do 30.6.2024)	**6 479** (2014–2022) 2023–2024: n. r.	**35 577** (2015–2022) 2023–2024: n. r.	n. r.

Med uspešnimi prosilci so še naprej predvsem **državljani, ki bi sicer za vstop v EU potrebovali vizum**. Po prejetih informacijah so bili med uspešnimi prosilci v obdobju 2023–2024 med drugim predvsem državljani Irana (1 918), Kitajske (1 099), Sirije (747), Iraka (425), Nigerije (308) in

[32] Antigva in Barbuda je uvedla obveznost obiska države v treh letih po podelitvi državljanstva, o uvedbi podobne obveznosti pa razmišljajo tudi v drugih državah.

[33] Podatkovni nabor ni popoln in razkriva številne nedoslednosti. Skupno število vlog je pogosto manjše od skupnega števila izdanih potnih listov, saj lahko vloga zajema več oseb (npr. odobrena vloga za štiričlansko družino se šteje za eno vlogo, izdani pa so štirje potni listi).

Libanona (149)[34]. Po ruski agresiji proti Ukrajini je vseh pet držav začasno prenehalo obravnavati vloge ruskih in beloruskih državljanov. Vendar je bilo leta 2023 v Grenadi še vedno precej veliko (približno 2 300) nerešenih vlog ruskih državljanov, ki so bile obdelane leta 2024[35].

Po objavi šestega poročila **je Komisija s petimi državami še naprej sodelovala na politični in tehnični ravni**. Komisija je 12. januarja 2024 s predsedniki vlad petih držav organizirala srečanje na visoki ravni, ki so mu sledile tehnična misija služb Komisije za ugotavljanje dejstev v regiji, izvedena januarja 2024, in pisne izmenjave informacij.

Misija in prejete posodobljene informacije so potrdile večino glavnih pomislekov iz šestega poročila, tj. da **sheme državljanstva za vlagatelje niso brez varnostnega tveganja**, ter gospodarski in politični pomen teh shem za zadevnih pet držav.

Hkrati je vseh pet držav v zadnjih mesecih pokazalo, da se vse bolj zavedajo potrebe po okrepitvi svojih sistemov skrbnih pregledov in varnostnega preverjanja ter da so ob podpori mednarodnih partnerjev pripravljene uvesti bistvene izboljšave. V prvih mesecih leta 2024 je pet držav podpisalo **memorandum o soglasju, ki zagotavlja okvir za sodelovanje, namenjen izboljšanju varnosti njihovih shem**. V skladu z memorandumom se je pet držav odločilo, da bodo minimalno pristojbino za naložbe uskladile na ravni 200 000 USD. Za Antigvo in Barbudo, Dominiko, Grenado in Sveto Lucijo je to pomenilo 100-odstotno zvišanje (s prejšnjega praga v višini 100 000 USD). Memorandum je vključeval tudi zavezo izmenjavi informacij o prosilcih, izvajanju okrepljenih ukrepov za preglednost, ustanovitvi regionalnega regulativnega organa, okrepitvi njihovih okvirov za varnostno preverjanje ter vzpostavitvi skupnih standardov za zastopnike, trženje in promocijo shem.

Komisija bo še naprej tesno sodelovala s petimi vzhodnokaribskimi državami in ocenjevala izvajanje navedenih reform v skladu s sedanjim pravnim okvirom iz člena 8(2), točka (d), uredbe o vizumih, ki omogoča sprožitev mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti v primeru povečanega tveganja ali neposredne grožnje za javni red ali notranjo varnost držav članic. Komisija bo po sprejetju revidiranega mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti svojo oceno prilagodila na podlagi novih pravil. V oceni Komisije bodo v vsakem primeru še naprej ustrezno upoštevani splošni odnosi med EU in zadevnimi tretjimi državami ter splošne politične razmere.

[34] Upoštevati je treba, da podatki za posamezno tretjo državo iz tega odstavka temeljijo na podatkih, ki so jih vzhodnokaribske države predložile v zvezi s petimi najuspešnejšimi državljanstvi glede na število odobrenih vlog. Zato je mogoče, da so dejanske številke za posamezno tretjo državo nekoliko večje od tistih, ki so bile predložene pri tem zbiranju podatkov (tj. nekatera od teh državljanstev morda niso bila med petimi najuspešnejšimi v eni ali več vzhodnokaribskih državah). Vse vloge državljanov Irana, navedene v tem poročilu, je obravnavala samo Dominika.

[35] Grenada je Komisijo obvestila, da je bilo 16. septembra 2024 nepregledanih 87 ruskih vlog.

III. LATINSKA AMERIKA

V sporočilu o vizumih iz maja 2023[36] je bilo med glavnimi izpostavljenimi izzivi povečevanje števila **prošenj za azil**, **ki jih vložijo državljani tretjih držav, izvzetih iz vizumske obveznosti**. Prošnje za azil, ki jih vložijo državljani držav, izvzetih iz vizumske obveznosti, imajo pogosto **nizko stopnjo podelitve azila** in tako znatno obremenjujejo azilne sisteme držav članic: približno 20 % (več kot 1,2 milijona) prošenj za azil, vloženih v EU med letoma 2015 in 2023, so vložili državljani tretjih držav, ki so v EU potovali brez vizumov. To se dogaja v času, ko so sprejemne zmogljivosti nekaterih držav članic omejene tako zaradi številnih kriznih razmer na geopolitičnem področju, zlasti potrebe po vključevanju velikega števila oseb z začasno zaščito, ki so se zatekle v EU zaradi trajajoče vojne agresije Rusije proti Ukrajini, kot tudi nenehnih nedovoljenih prihodov migrantov iz drugih delov sveta.

Poleg držav v sosedstvu EU, ki so redno vključene v poročila na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti, se v zadnjih letih v nekaterih državah članicah EU povečuje število prosilcev za azil iz držav Latinske Amerike, izvzetih iz vizumske obveznosti, kot je prikazano v spodnjih preglednicah. Med letom 2015 in prvim četrtletjem leta 2024 se je število prošenj za azil, ki so jih vložili državljani držav latinskoameriške regije, izvzetih iz vizumske obveznosti, znatno povečalo, zato v sedanjih okoliščinah predstavljajo **polovico vseh prošenj za azil državljanov tretjih držav, ki potujejo brez vizumov (približno 600 000 od približno 1,2 milijona)**.

[36] Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o spremljanju brezvizumskih režimov EU (COM(2023) 297 final).

Preglednica 1 – Prvič vložene prošnje za azil v obdobju od leta 2015 do januarja–julija 2024 – Vir: Eurostat.

Država	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	januar–julij 2024
Kostarika	10	5	15	20	60	40	20	80	115	120
Salvador	555	1 765	2 965	5 040	9 070	4 230	1 830	3 580	2 880	1 540
Gvatemala	20	40	85	230	620	500	265	440	545	260
Honduras	220	475	1 325	2 770	7 245	5 670	2 360	3 260	4 030	1 580
Mehika	75	50	80	125	200	160	135	260	335	195
Nikaragva	45	65	165	1 890	6 530	3 900	1 365	2 780	3 235	1 545
Panama	5	5	10	15	55	50	60	125	170	85
Argentina	15	20	35	100	340	450	325	810	1 475	985
Brazilija	90	205	290	670	1 605	1 650	795	1 555	1 775	1 245
Čile	35	50	50	105	225	300	195	370	600	385
Kolumbija	270	1 050	3 935	10 045	31 850	29 055	13 140	42 420	62 015	31 845
Paragvaj	15	15	30	80	375	370	250	740	1 085	735
Peru	145	150	550	1 515	6 810	6 140	3 055	12 685	23 035	16 135
Urugvaj	0	10	20	30	110	170	140	110	200	110
Venezuela	775	4 690	12 985	22 195	44 770	30 325	17 380	50 050	67 085	41 740
SKUPAJ	2 275	8 595	22 540	44 830	109 865	83 010	41 315	119 265	168 580	98 505

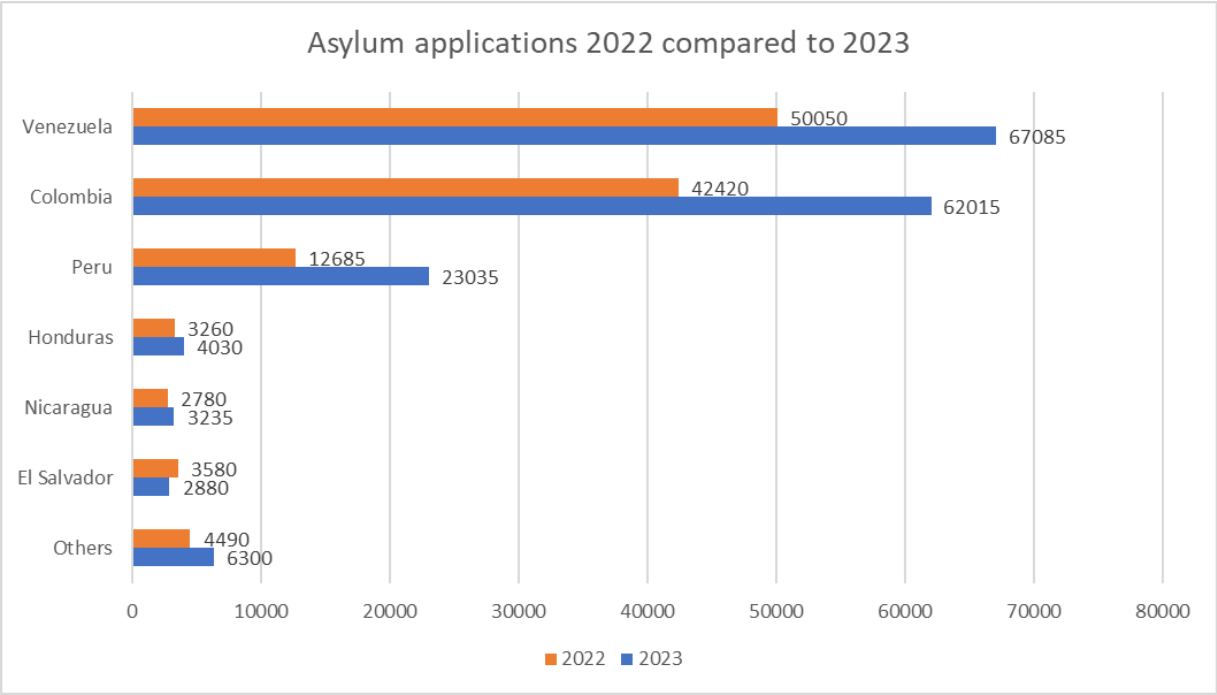
Država	Leto	Zavrnitve vstopa	Nezakonito prebivanje	Prvič vložene prošnje za azil	Stopnja ugodno rešenih prošenj za azil[37]
Argentina	**2022**	350	1 110	810	2 %
	2023	335	1 285	1 475	4 %
Brazilija	**2022**	2 825	4 565	1 555	8 %
	2023	2 380	4 990	1 775	9 %
Čile	**2022**	180	620	370	5 %
	2023	210	700	600	4 %
Kolumbija	**2022**	3 600	9 800	42 420	6 %
	2023	3 655	14 260	62 015	6 %
Kostarika	**2022**	20	75	80	0 %
	2023	20	85	115	11 %
Salvador	**2022**	165	650	3 580	31 %
	2023	130	720	2 880	31 %
Gvatemala	**2022**	115	285	440	17 %
	2023	105	260	545	32 %
Honduras	**2022**	515	2 405	3 260	17 %
	2023	475	2 490	4 030	23 %
Mehika	**2022**	190	695	260	12 %
	2023	235	730	335	18 %
Nikaragva	**2022**	425	1 325	2 780	25 %
	2023	370	1 080	3 235	52 %
Panama	**2022**	25	35	125	14 %
	2023	25	40	170	6 %
Paragvaj	**2022**	725	1 265	740	5 %
	2023	460	1 800	1 085	3 %
Peru	**2022**	1 155	3 650	12 685	5 %
	2023	990	4 755	23 035	5 %
Urugvaj	**2022**	30	190	110	3 %
	2023	25	220	200	5 %
Venezuela	**2022**	250	2 000	50 050	4 %
	2023	405	2 175	67 085	3 %[38]
SKUPAJ/POVPREČNO (%)	**2022**	10 555	28 670	119 265	10 %
	2023	9 835	35 590	168 580	14 %

[37] Stopnja ugodno rešenih prošenj za azil vključuje oblike zaščite, ki jih ureja EU (status begunca in subsidiarna zaščita), ne vključuje pa oblik nacionalne zaščite (humanitarni razlogi). Izračuna se tako, da se število pozitivnih prvostopenjskih odločb (s katerimi se prizna status begunca ali subsidiarna zaščita) deli s skupnim številom izdanih odločb.

[38] V letu 2023 je bil na podlagi 91 % prvostopenjskih odločb dodeljen nacionalni humanitarni status venezuelskim prosilcem (72 % leta 2022).

Leta 2023 so državljani 15 zadevnih držav vložili **168 580 prošenj**, leta 2022 pa je bilo vloženih 119 265 prošenj. To pomeni **več kot 40-odstotno povečanje v enem letu**.

Čeprav so prošnje za azil vložili državljani vseh petnajstih držav v regiji, za katere je odpravljena vizumska obveznost, sta število prošenj in trend naraščanja tega števila največja v Venezueli, Kolumbiji in Peruju, sledijo pa jim Honduras, Nikaragva in Salvador. V drugih državah je število manjše in trendi naraščanja manj izraziti, zato trenutno ne vzbujajo posebnih pomislekov[39].

Vir: Eurostat.

V zvezi z **Venezuelo** število prošenj za mednarodno zaščito, ki so jih v zadnjih treh letih v državah članicah vložili njeni državljani, stalno narašča, pri čemer je na leto vloženih več kot 50 000 prošenj. Leta 2023 je bilo vloženih 69 540 prošenj, leta 2022 pa 52 075. Komisija se zaveda, da so ti trendi povezani s trenutnimi političnimi in gospodarskimi razmerami v Venezueli, ter opozarja na zavezo EU, da bo skupaj z mednarodnimi partnerji podprla mirno, demokratično in vključujočo rešitev, ki jo bo vodila Venezuela, za izhod iz krize v državi.

Kar zadeva **Kolumbijo**, so njeni državljani leta 2023 v državah članicah vložili 63 310 prošenj za mednarodno zaščito, kar je 46 % več kot leta 2022 (43 370). Komisija se zaveda, da so ti trendi povezani tudi z dejstvom, da Kolumbija gosti skoraj 3 milijone beguncev in migrantov iz Venezuele. Kot je navedeno v skupnem sporočilu, bo EU še naprej podpirala Kolumbijo in regijo pri reševanju te migracijske krize.

Kar zadeva **Peru**, se je število prošenj za mednarodno zaščito, vloženih v državah članicah med letoma 2022 in 2023, močno povečalo, in sicer za 81 %, pri čemer je bilo leta 2023 vloženih 23 280 prošenj, leta 2022 pa 12 880.

Kar zadeva **Honduras**, je bilo leta 2023 v državah članicah vloženih 4 065 prošenj za mednarodno zaščito, leta 2022 pa 3 335, kar pomeni 18-odstotno povečanje.

[39] Čeprav je število zavrnitev vstopa in primerov nedovoljenega bivanja v zvezi z Brazilijo med največjimi v regiji, je treba to obravnavati sorazmerno z večjim številom njenih prebivalcev.

Kar zadeva **Nikaragvo**, je bilo leta 2023 v državah članicah vloženih 3 340 prošenj za mednarodno zaščito, leta 2022 pa 2 855, kar pomeni 15-odstotno povečanje.

Kar zadeva **Salvador**, je bilo leta 2023 v državah članicah vloženih 3 060 prošenj za mednarodno zaščito, leta 2022 pa 3 770, kar pomeni 19-odstotno povečanje.

Za zagotovitev vzdržnosti izvzetja iz vizumske obveznosti bi bilo treba potovanja brez vizumov uporabljati izključno za kratkoročno bivanje. Službe Komisije bodo v sodelovanju z Evropsko službo za zunanje delovanje vzpostavile dialog z najbolj prizadetimi državami v regiji, da bi izmenjale informacije in dobre prakse, podprle prizadevanja organov pri izvajanju ustreznega nadzora meja ob izstopu, kampanje ozaveščanja o pravicah in obveznostih v okviru brezvizumskih režimov ter druge ustrezne ukrepe za odpravo temeljnih razlogov za veliko število prošenj za azil. Komisija bo spremljala izvajanje navedenih ukrepov ter učinek na število primerov nedovoljenega bivanja in prošenj za azil v skladu s sedanjim pravnim okvirom iz člena 8(2), točki (a) in (b), uredbe o vizumih, ki omogoča sprožitev mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti v primeru znatnega povečanja nedovoljenih migracij ali neutemeljenih prošenj za azil.

Kar zadeva dolgoročno bivanje, bi morali pogodbenici okrepiti sodelovanje na področju zakonitih poti in spodbujati vzajemno koristne ureditve mobilnosti, kot je navedeno v skupnem sporočilu Nova agenda za odnose med EU ter Latinsko Ameriko in Karibi.

ZAKLJUČEK

Države članice poročajo o na splošno tesnem sodelovanju z vsemi partnericami v soseščini EU na področju migracij in varnosti. Več teh partneric mora še naprej obravnavati neutemeljene prošnje za azil, vse pa bi morale še naprej dosegati napredek pri usklajevanju vizumske politike za preprečitev tveganja, da bi na njihovo ozemlje brez vizuma vstopali državljani tretjih držav, ki bi nato nedovoljeno potovali naprej v EU.

V sosedstvu EU so nadaljnji ukrepi po zaključku procesa liberalizacije vizumskega režima še naprej močno orodje za podpiranje reform in poglabljanje sodelovanja z EU na področju migracij, upravljanja meja in varnosti. Komisija meni, da so Albanija, Bosna in Hercegovina, Moldavija, Črna gora, Severna Makedonija in Srbija sprejele ukrepe za obravnavo več priporočil iz šestega poročila na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti. Kar zadeva Ukrajino in Kosovo, katerih državljani so bili iz vizumske obveznosti izvzeti pred manj kot sedmimi leti in za katera je poročanje o izpolnjevanju zahtev za liberalizacijo vizumskega režima še vedno potrebno, Komisija meni, da so navedene zahteve še naprej izpolnjene. Kljub temu morata obe državi sprejeti nadaljnje ukrepe za obravnavo priporočil Komisije. Kar zadeva Gruzijo, katere državljani so bili iz vizumske obveznosti izvzeti pred manj kot sedmimi leti in za katero je poročanje o izpolnjevanju zahtev za liberalizacijo vizumskega režima še vedno potrebno, Komisija meni, da mora država, da bi še naprej izpolnjevala vsa merila za liberalizacijo vizumskega režima in se izognila morebitni aktivaciji mehanizma za zadržanje, sprejeti nadaljnje nujne ukrepe za upoštevanje priporočil Komisije, zlasti na področju varstva temeljnih pravic.

Skrbno spremljanje tega procesa se bo nadaljevalo, med drugim s sestanki med višjimi uradniki ter rednimi sejami pododbora za pravosodje, svobodo in varnost. Komisija bo spremljanje vidikov, povezanih z zahtevami za liberalizacijo vizumskega režima, še naprej obravnavala tudi v svojih letnih poročilih o širitvi.

Komisija bo prav tako še naprej sodelovala z vzhodnokaribskimi državami, ki so izvzete iz vizumske obveznosti in upravljajo sheme državljanstva za vlagatelje, da bi preprečila morebitna varnostna tveganja za EU in njene države članice, ter z zadevnimi latinskoameriškimi državami, da bi preprečila izkoriščanje potovanj brez vizumov za vlaganje neutemeljenih prošenj za azil.